

IV. köd. 23.369
MHC 2.960

VASÁRNAPI

1861.

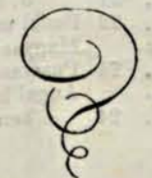
NYOLCZADIK ÉVI FOLYAM.

Felelős szerkesztő:
PÁKH ALBERT.

Főmunkatárs:
JÓKAI MÓR.

Kiadó tulajdonos:
HECKENAST GUSZTÁV.

M. N. MUZEUM KÖNYVTÁRA
Hirlepkönyvtári
II. növekedőnapló
1930/151.sz.

PEST, 1861.
NYOMATOTT LANDERER ÉS HECKENASTNÁL.
Egyetem-utca 4-dik szám alatt.

A „Vasárnapi Ujság“ 1861. évi folyamának tartalma.

A) Képek és rajzok jegyzéke.

I. Arcz képek.

A) Hazaiak.

Szám	Név	Szám	Név
1	Nyáry Pál	10	3. Nyári öltözék
2	Hajnik Pál	11	4. Nyári öltözék
3	Klauzál Gábor	9	Dévai várrom
4	Barkóczy János, gróf	13	Eötvös József báró hazatérése a budai választógyűlésről
5	Dr. Römer Flóris	16	Országgyűlés megnyitása Budán
6	Apponyi György, gróf	20	Zrínyi és Frangepán utolsó találkozója
7	Haubner Máté	22	Teleki László gróf gyászavatála
8	Jósika Miklós, báró	27	II. Lajos király holttestének feltalálása
9	Jósika Julia, báróné	29	A magyar viselet történetéből:
10	Teleki László, gróf	29	1. Mátyás király gyalog láncsói
11	Somssich Pál	29	2. Mátyás király gyalog láncsói
12	Bezeredy István	31	3. Gyalogkatonák 1606 és 1708-ból
13	Hild József	32	4. Végvidéki és rendes gyalogkatonák 1730-ból
14	Kiss Miklós	33	5. Gyalogsági tiszt 1748-ból, és gyalogkatonák 1756-ból
15	Czuczor Gergely	34	6. Gyalogkatonák 1800-1806-ból, és granátos 1790-ból
16	Máday Károly	35	„Királyi eskü” jelenete, Hunyady László királyi esküjéről
17	Erichsen Péter	37	Végjelenet a „Bánk bán” operából
18	Deák Ferencz	51	Tiszai jelenet a „Bánk bán” operából
19	Bodola Sámuel, erdélyi ref. püspök	40	Hunyady László vérpada kísértetése
20	Zápolya János, király		
21	Gömör János, vasgyár-igazgató		
22	Horváth Mihály		
23	Székács József		
24	Gozsdu Manó		
25	Tisza Kálmán		
26	Dr. Argenti Döme		
27	Peitler Antal, váci püspök		
28	Máté István, néptanító		
29	Luczenbacher Pál és János		
30	Andrássy Gyula, gróf		
31	Kászon-Ujfalvi Szabó János		
32	Sárogy Gyula		
33	Ghyecz Kálmán		
34	Kállay Ferencz		
35	Királyi Pál		
36	Benkő József. Vass J.		

III. Táj- és utiképek.

A) Hazaiak.

1	Szolnok
2	Tokaj
3	Gr. Batthyány Lajosné kastélya Dáknán
4	Fiume
5	Vándorlások Erdély felé:
6	1. Oláh faház Bihar megyében
7	2. Béla vára
8	3. Szokodoli barlang
9	4. Izbuki csodaforrás
10	5. Fonászi vagy Busuluj-barlang
11	Leleszi konvent
12	Diósgyőri tó
13	Felső-Borsodi képek:
14	1. Sajó-Szent-Péteri ref. templom
15	2. Edelényi cukorgyár
16	3. Edelényi kastély
17	4. Szendrői kastély
18	5. Kurtyáni zárdaromok
19	6. Kurtyáni kastély
20	7. Dubicsányi kastély
21	8. Putnok
22	Schwarzenbergi hidegvíz-gyógyintézet Szepes megyében
23	Priesnitz-forrás a schwarzenbergi hidegvíz-gyógyintézetben

II. Történelmi képek.

A) Hazaiak.

1	Magyar női viseletek a XVIII. századból:
2	1. Diszvisolet
3	2. Téli öltözék

26	Revistye váromladéka	26	Debreczeni nemzeti színház
27	Gömöri garanvölgyi vasgyárak:	49	Pápai ev. egyház terve
28	1. Agoston-huta	28	
29	2. Ferdinánd-huta	29	
30	3. Svábokai frisztüz és pléhhengergyár	29	
31	4. Zlatnói rudvas-hengergyár	30	
32	Homonnai kastély	35	
33	Pestrel a központi Kárpátok felé és vissza:	38	
34	1. Tátra hegyeség	38	
35	2. „Lapis refugii” romjai a Szepes-ségen	39	
36	3. Tátra-Füred	40	
37	4. Csütörtökhegyi templom	41	
38	5. Lomnici csucs	41	
39	6. Lőcsői főtemplom	42	
40	7. Szepesi káptalan	42	
41	8. Selmezi kalvária	43	
42	9. Zuhatag a kis-kopárpataki bemenetnél	43	
43	10. Selmezi régi vára	44	
44	11. Sz.-Antali kastély Selmezz mellett	44	
45	Darányi új népiszkola	45	
46	Konyár-tihanyi sóstó-fördő	46	
47	Migazzi kastély	47	
48	Mária-Besnyő	47	
49	Hollókő vára	48	
50	Gács vár és város	49	
51	Gácsi posztógyár	49	
52	Debreczeni város főpiacza	50	
53	Buják vára	50	
54	Veszprém	616	
55	Sólyomkő romjai	620	

B) Külföldiek.

19	A királyi tudóstarság épülete Londonban
21	Világkiállítási palota Londonban
28	Vatikán Rómában
30	Berlini új városház
34	Kölni új muzeum

V. Természettudomány, ipar, művészet, gazdaság, népisme.

4	Főnyi malomkögyár
7	Havas kecsképszar
8	Hőgép
9	Ústökös-alakok (1-9 alak)
23	Popokatepetl, mexikói tűzhányó
28	„a tölcser fenéke
28	Nyári kép
258	A végzet utjai. Kiss Elek
267	Hígy, de megnezd, kinek! Bocskai Papp Lajos
289	Hármas párvialad. Bartók Gábor
302	Miképp jutott Szabó Ferencz 1621-ben nyolcz ökörhöz és egy szekérhez. Lehoczki Tivadár
302	Smaragdok és zafirok. Jókai Mór 375.
446	397, 435, 423
423	Zoltai Lőrincz, Bocskai Papp Lajos
435	A maga kezé verte meg. Bocskai Papp Lajos
458	Vágyad nekem is. Bocskai Papp Lajos
470, 482, 494, 510, 519, 530, 242, 566, 578, 590, 602, 615	
609	Van, a ki ránk gondot visel. György V.

VI. Népviseletek.

3	Rusznák csordás
22	Somogyi gulyás
23	Indián dervish
25	Tiszadobi juhász
45	Baranyavideki női viselet
45	Tolnamegyei császár és csárdában
46	Gyöngyös-patai népviselet
46	Bényei népviselet
48	Debreczeni népviselet

VII. Vegyes képek.

1	Emléklap az 1860-ik évből
12	Czigány-gazdaság
16	A fiát hazaváró anya
3	Pestmegyei tanácskozó terme
10	Pestvárosi kerülő
14	Hódolat a magyar koronának
10	A képviselőház ülésterme a nemzeti muzeumban
25	A főrendek tanácskozási terme a kereskedelmi testület házában
26	A pesti békentézők buzogánya
3	Vasuti ágyúüteg Amerikában
36	Agarászat után

B) Szöveg.

I. Elméklédések, értekezések, fejtegetések.

115	A „rusznák” elnevezéséről
122	Gyorsírás Szentpál Pál
139	A naptár készítése Kálmán Ferencz
197, 209, 218	A bölcsök köve
217	Teleki László meghalt! Jókai Mór
224	A fümei hajózási és kereskedelmi névelde. Kenesey Albert
271	Miként szoktassuk gyermekeinket? Dr. Batthyány
291	Az állatok mint jelképek S. I.
338	A nemzeti színház ügyében Szigligeti
474, 485	A fényezés
570	Az evés és ivás különböző népeknél
597	Régi váraink ügyében Márton Ferencz

2. Elbeszélések.

75	Életem legsomorubb napjai Jókai Mór
54	A hamis barátrol egy hindu mese. Közli Budenz József
99, 111	Kilinkó. Merényi
242	Miképp itéltek a régiek? Bocskai Papp Lajos
258	A végzet utjai. Kiss Elek
267	Hígy, de megnezd, kinek! Bocskai Papp Lajos
289	Hármas párvialad. Bartók Gábor
302	Miképp jutott Szabó Ferencz 1621-ben nyolcz ökörhöz és egy szekérhez. Lehoczki Tivadár
302	Smaragdok és zafirok. Jókai Mór 375.
446	397, 435, 423
423	Zoltai Lőrincz, Bocskai Papp Lajos
435	A maga kezé verte meg. Bocskai Papp Lajos
458	Vágyad nekem is. Bocskai Papp Lajos
470, 482, 494, 510, 519, 530, 242, 566, 578, 590, 602, 615	
609	Van, a ki ránk gondot visel. György V.

3. Költemények.

326	A. Zajzga bácsi
278	Bihari Péter. Csokonai Vitéz Mihály emlékezete
315	Börzöli Gábor. Aratásakor
554	Dalmady Gyöző. A magyar korona gyöngyei
161	Gróf Barkóczy János (arckép) Szathmáry Károly.
25	Gróf Barkóczy János (arckép)
37	Dr. Römer Flóris (arckép)
49	Haubner Máté, superintendens (arckép)
73	Báró Jósika Miklós (arckép)
88	B. Jósika Julia (arckép)
97	Gróf Persigny Viktor (arckép)
121	Gróf Teleki László (arckép)
134	Csaldini Henrik, tábornok (arckép)
149	Somssich Pál (arckép)
165	Bezeredy István (arckép)
176	Viktor Emánuel (arckép)
181	Hild József, építész (arckép)
188	Jablontzky Ignác. Szabó Ignác.
193	Kiss Miklós (arckép)
206	Czuczor Gergely (arckép) Zilahi K.
229	Erichsen Péter (arckép) Kenesey Albert
265	Deák Ferencz (arckép)
277	Bodola Sámuel, erdélyi refor. püspök (arckép)
301	Ricasoli (arckép)
326	Gömöry János, vasgyár-igazgató (arckép)
349	Otto, Apur várában
373	Mindszenti Gedeon. Pogány magyarok napvárosa
62	Nehány vonás Abdul Aziz csetrajzából (arckép) Vámbéri Armin.
122	Madassa
387	Nyilas Samu. A kökereszt
392	Egy igazi népharag

409	Székács József (arckép)
433	Tisza Kálmán (arckép)
421	Gozsdu Manó (arckép)
445	Dr. Argenti Döme (arckép)
566	Czartoryski Adam György herceg (arckép)
457	Peitler Antal, váci püspök (arckép)
481	Máté István, néptanító (arckép)
493	Luczenbacher testvérek (arckép)
521	Gr. Andrássy Gyula (arckép)
529	Kászon-Ujfalvi Szabó János (arckép)
541	Vass József.
553	Sárogy Gyula (arckép)
555	Ghyecz Kálmán (arckép)
577	Kállay Ferencz (arckép)
601	Királyi Pál (arckép)
613	Benkő József (arckép). Vass J.

409	Székács József (arckép)
433	Tisza Kálmán (arckép)
421	Gozsdu Manó (arckép)
445	Dr. Argenti Döme (arckép)
566	Czartoryski Adam György herceg (arckép)
457	Peitler Antal, váci püspök (arckép)
481	Máté István, néptanító (arckép)
493	Luczenbacher testvérek (arckép)
521	Gr. Andrássy Gyula (arckép)
529	Kászon-Ujfalvi Szabó János (arckép)
541	Vass József.
553	Sárogy Gyula (arckép)
555	Ghyecz Kálmán (arckép)
577	Kállay Ferencz (arckép)
601	Királyi Pál (arckép)
613	Benkő József (arckép). Vass J.

5. Történelmi cikkek, régiségek s rokon.

146	Pontok Magyarország multjából. Martonffy Károly. 2, 14, 28, 39, 52, 63, 78, 86, 101, 114
3	Mészáros Lázár sirja (képpel) R.
3	Adatok Petőfi halálához 32, 43, 56, 67, 105, 115, 126
41	Gaeta ostroma (képpel)
41	Magyar női viseletek a XVII. századból (4 képpel) Vízkelety Béla. 85, 100, 112, 124
151	A pozsonyi országgyűlés 1687/8-ban
151	A magyar szent korona. Kávon Lajos
194	Zrínyi Péter és Frangepán Ferencz halála (képpel). Pauker Gyula. 206, 218, 231
231	XVII. századból magyar nyelvtörédek
294	Nehány szó a m. akademia építkezési kísérletei fölött. Berg és Henz.
336	Darányi új népiszkola (képpel)
305	A Migazzi kastély (képpel). Arvay József.
363	Zápolya János király (képpel) Kövéri Mihály. 313, 327, 338, 350
317	Egyes kiszakasztott lapok a történet könyvéből. Papp Zsigmond.
317	II. Lajos király holttestének feltalálása (képpel)
317	Vázlatok a magyar viselet történetéből (6 képpel) Vízkelety Béla. 337, 361, 377, 385, 397
25	A nők polgári helyzete. Dr. S. 385, 399, 410, 426
461	Magyar régiségek (kép)
461	Erdélyi magyar levelek a XVII. századból. 500, 511, 536, 549
549	Pusztaszer. Hornyik János. 554, 567
618	A magyarok régi vallásos szertartásai. Köndöry József. 589, 603
605	Régi római polgárok jellemvonásai III. Kiss Elek. 591, 605
607	Történelmi kalászatok. Lehoczki Tivadár. 595, 607

7. Nép- s országisme.

4	A chinai császár s a nyugati hatalmaságok viszállya a chinaiakkal (képpel)
17, 245	László Károly levelei Amerikából 17, 30, 42, 222, 234, 245
78	Egy magyar kertész levelei Kis-Azsiából. Nagall István.
398, 415	Washington város (képpel)
402	A sziam király és neje (képpel)
424	Egy vidéki levelező kirándulása. Szórádi Lajos.
474, 508, 522	Madártanya északon
499	Egy tatár estély
544	A lappok és irangimjeik
593	Lovasposta Kaliforniában (képpel)

8. Természettudományok, ipar, gazdaság.

4	Adatok a kávé történetéhez
40	A főnyi malomkögyár (képpel)
55	A pesterei barlang (képpel)

A maszlagos nadragulya. Szabó Ignác.	Lap 65
Allandó-e vagy szüntelen változás alatt áll még most is a föld kérge? Ónodi Veres Károly.	90
Utazási program borászatunk érdekében. Péterffy József.	91
A hógép (képpel)	91
Az Ipoly-Sajóvízyi vasut. Pokorny Gusztáv.	104
Eszmecsere az erdészet érdekében. Neusztler János.	127
A föld beljében tüzről. Ónodi Veres Károly.	150
A Dzirdzon-méhészetéről. Hoiszy Miksa.	201
A buda-kanizsai vasut indóháza Budán (képpel). Zombory Gusztáv.	205
A magyar erdészet érdekében. Divald Adolf.	260
A Popokatepei tűzhányóhegy Mexikóban (2 képpel)	269
Kertészkedjünk. Menyhért János.	274
A növények illata. Halmágyi Sándor.	280
Hogyan támadt és miből áll a mi földünk? Berky Gusztáv.	318, 330
A vasipar hazánkban. Szontagh Pál.	329, 342, 354
A gömörmezei garánvölgyi vasgyárak (4 képpel)	331, 340, 349
Az üstökösökről (9 képpel). Dr. Baróc Lajos.	342, 354, 366, 378, 388, 402
Az arab ló	375
Paraszt-lófuttatása pesti gyepen (képpel)	377
Vasútiágyúteg Amerikában (képpel)	387
Levél a magyar erdészet ügyében. Illés Nándor.	404
A Tisza virágzik (2 képpel) Dr. S.	414
A pók és légy	440
Az északi fény	451
Az óriáskigyó	489
Bortermelés Erdélyben	488
A hévmérő	497, 506
Csomagszállítás légnyomás által (3 képpel)	507
Déznáról Kalugorig (ábrákkal). Dr. Sz.	531, 545, 558
Tollrajzok az állatvilágból:	
1. A nyul	583
2. A fázán	595
A forró földön növénytenyésztése. Kun Pál.	534, 559
Konyár-tihanyi sóstó-fürdő (képpel).	
B. K.	548
A vasmezei gazdasági kiállítás	549
Az 1862-iki világkiállítás Londonban	573
A thea	579
A csecesmók ápolása. Dr. Sikor József.	582

9. Vegyes tartalom.

Egy magyar iparos búcsuja Amerikából. Cserepi István.	6
---	---

A magyar hírlapirodalom 1861. elején	Lap 7
Emléklap az 1860. évből (kép). Széchenyi István feltámadása. Jókai Mór. Szózat Vörösmartitól (10 nyelven). Kölcsei himnusza. (Melléklet az 1-ső számhoz).	7
A pesti bekeintezők buzogánya (2 képpel)	16
Adakozások a magyar Akadémia palotájára 23, 33, 59, 74, 83, 95, 119, 131, 153, 167, 227, 275, 371, 383, 407	16
A megyeház Posten (képpel)	17
Pestmegyei tanácskozó terme (képpel)	29
Garibaldi Caprera szigetén (2 képpel)	64
Széchenyi-emlék. Gr. Desseffy Emil.	80
Honvédelmek Debreczen mellett	80
Zemplénmegyei négyelet. Oldh Dani.	102
Pest város új rendőrsége (képpel)	113
A magyar íróksegélyegylete. Pompéry János.	116
Hetven évvel ezelőtt. Közli Ferber József.	140
Buda fővárosi követválasztása (képpel)	149
Husvét ünnepére (kép)	153
Az első olasz parlament megnyitása (képpel)	159
A magyar korona (kép)	161
Magyar színtársulat Budán	164
Zászlószentelés 1849-ben	175, 185
Az 1861-ki országgyűlés megnyitása (képpel)	184
Egy katolikus papról. Jókai Mór.	198
A főváros nyilvános életéből. Sz.	199
Palóczy László halála	211
Ghyeczy Kálmán beszéde Palóczy László felett	211
Egy hang a jegyzők és tanítók érdekében	213
Palóczy László temetése Miskolczen	235
Pünkösdi ünnepére (kép)	237
Gr. Teleki László emlékezete (képpel)	253
Güll-Baba, a budai török sirboltban eltemetett mohamedán szent.	278
Vámbéry Armin.	289
Debreczeni honvéd-síremlék terve (képpel)	294
A képviselőház ülésterme a nemzeti muzeumban (képpel)	304
A főrendek tanácskozási terme (képpel)	318
A kalocsai főgymnasium (képpel)	319
A csornai honvédelmek (képpel)	319
A horvát országgyűlés. Reményi Károly.	393
Látogatás Antonelli bíbornoknál	391
A »Királyi eskü« jelenete. »Hunyady László« operából (képpel)	414
A Tokoly emlékünnepe Ujvidéken. Jókai Mór.	428
Erkel Ferencz »Bánk bán« operája (képpel)	437
A budai magyar népszínház (képpel)	448

Bivaly vadászhat Ceylon szigetén	Lap 450
A china színészet	520
Tehát csakugyan ne legyen magyar erdészeti lapunk?	524
Tudóstás a londoni világkiállítás ügyében	537
A magyar irodalom érdekében egy nagy lépés előre	545
A magyar lapirodalom s különösen Arany János lapja	560
B. Eötvös József beszéde az írói segélyegylet ügyében	573
A családi nevek magyarítása. Mártonffy K.	585
Nevelésügyi jöltevő	607

10. Levelezések a V. U.-ban.

Déza	19
Győr	19
Holdmezővársárhely	23
Pápa	74
Mantua	74
Maad	107
Jolsva	131
Bécs	200, 539
Pestmegye (Nagy-Bócsa)	227
Bél-Zerind	395
Nyiregyháza	395, 479
Félegyháza	467
Nagy-Vázsony	490
Lakócsa	490
Kis-Kereki	491

11. Kakas Márton levelei.

Országgyűlési levelek 176, 212, 248, 272	278
A francziák Pesten	344
Pestmegye felosztása	477

12. Apróságok.

Régészeti morzsák	6
Gr. Széchenyi István műveiből 55, 66, 79, 87, 103, 113, 139, 151	151
Szekely Bertalan »II. Lajos teste fel-találása« című képe ügyében	201
Deák Ferencz mint szónok	235
Gr. Teleki László halála	236
Teleki gyászünnepek 248, 261, 283, 297, 309	309
A szántó-magyaródi meleg forrás	288
A Budán építendő magyar népszínház	295
Igazi cigány petíció. Kakas Márton.	307
Egy más óvszer a hernyó ellen	307

Egy vitéz hazánkfia megtiszteltetése	Lap 321
A magyar országgyűlés alsóháza	332
Falusi gondolatok a forróságban. Matis Ferencz.	344
A római pápa napi életrende	356
Pályázati eredmény	357
Aranymondatok 267, 382, 395, 404, 572	368
Az építésekhez s építőkhöz. Balla.	371
A Vas. Ujság ki nem adható leveleiből egy mustrapéldány	379
Hazafiai megtiszteltetés	379
Figyelmeztetés a budai népszínház ügyében	381
Községjegyzők fizetése Aradmegyében. Lehoczky Léndárd.	404
A »nemzet gazdasszonyai«-nak kiállítása	417
Reményi körútja Horvátországban	429
Magyar tájszavak Kolon vidékén	430
Figyelmeztetés a tanügy érdekében	431
Nemzeti öltözetünk ügyében. Balogh Ferencz.	440
A budai népszínház megnyitási ünnepe	443
A nemzeti színház ügye	452
A budai magyar színház megnyitása	452
A funeik hajózási iskoláról. Kenessey Albert.	452
A »Fannonia« című magyar viszont-biztosító-társaság	452
Az »Anyák hetilapja« ügyében	466
Böngészet az élet és tudomány mezején	487, 499
A kakas-ünnep Hétfaluban. Zajzoni.	500
Révay Miklós emlékszóra ügyében	511
Szózat a budai népszínház ügyében	512
Egy magánlevél Deák Ferencztől	513
Türr nejeinek válasza a magyar böl-gyekhez	515
Egy régi okmány a bor és szomjúság tárgyában	537
A dunántúli vinczellérképző-intézet Keszthelyen	537
Egy ezredév előtt és után	549
A magyar írók segélyegyletének ala-kító közgyűlése	571
Pályázati hirdetés	587
Figyelmeztetésül a közönséghez	597

13. Állandó rovatok.

Irodalom és művészet. Egyház és iskola. Ipar, gazdaság, kereskedés. Közintézetek, egyletek. Közlekedés. Vegyes. Mi újság? Levelezések. Egyveleg. Adomák. Sakk-játék. Nemzeti színházi napló. Budai népszínház. Szerkesztői mondanivaló. Nyilt-tér. Heti naptár.

1-ső szám.

Nyolczadik évi folyam.

A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedrtben 1 1/2 iven jelenik meg. Előfizetési díj Buda-Pesten házhoz küldve vagy postai úton külön a Vasárnapi Ujságra félévre 3 ft., a Politikai Ujdonságokkal együtt 5 ft. újpénzben. A Vasárnapi Ujság a Magyar Sajtóval együtt (a Politikai Ujdonságok nélkül) félévre 10 ft., évnegyedre 5 ft. új pénzben. — Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó. (Szerkesztőségi szállás: magyar-utca 1. szám.)

Nyáry Pál.

Most, a midőn az 1861-ik év jan. 5-én a 10 év óta szünetelő magyar nyilvános élet, újabb elemekkel megerősödve, s az összes népség érdekére fektetve, Pestmegyében is dicső feltámadási ünne-pét üli, ezen nevezetes időszakot, hatáskörünkhöz képest, alig avathatjuk fel méltóbban, mint ha a megyei élet egyik legnagyobb legnépszerűbb nevezetességének, Nyáry Pálnak híven rajzolt arc-zképét hozzuk (azon kis különbséggel, hogy Nyáry Pál most teljes szakált visel). — Nyáry Pál, kora ifjúságától kezdve a megyének szentelte életét. Elegen vagyunk, a kik ismer-tük őt, mint Pestmegye főjegyzőjét, mely áll-sában a középponti me-gye irányadó politikai nézeteit, tollával, a leg-hivebben tolmácsolá. 1845-ben, egy igen za-jos tisztujítás alkalmá-val, a midőn Szentki-rályi Mór közös meg-egyezőssel ilt az első alispáni székbe, Nyáry Pált a zöld ágat viselő középponti értelmiség s a határozottan sza-badelvű párt juttatá a másod-alispánságra. — Megválasztatása ránéz-ve annál dicsőségesebb, mert ellenfele, a fehér-tollas párt jelöltje, Fáy György minden tekintetben olyan férfunak ismertetik, a ki mint pestmegyei másod-alispán, helyét, szintén méltólag betöltötte volna.

Nyáry Pál nevével megyei intézményünk fejlődési története szoros-an egybe van forr-va. Az ifjabb nemze-dék, mely a megyei

életnek valóságos politikai iskolát képező részleteit, csak hallomás-ból, vagy a könyvekből ismeri, alig birhat kellő fogalommal, hogy mily becses kincset birunk mi helyhatósági jogaink ezen főténye-zőjében. Ennek kellő méltánylására majdan a tapasztalás tani-tandja meg őket. Az idegent pedig csaknem hiában igyekezzenék megismertetni ősi alkotmányos rendszerünk ezen legsajátságosabb alapotatával. Ezért hiában is keresnénk a magyar megyéhez valami hasonlót a külsőországi alkotmányokban, mert a sveiczi souverain kanton, törvényhozási jo-gainál fogva, elméleti-leg több a mi megyénk-nél, az angol grófságok helyhatóságai azonban, gyakorlatilag véve sok-kal jelentéktelenebbek.

Különösen pedig van a magyar megyé-nek oly egy pár lénye-ges és sarkalatos joga, hogy addig, míg a nem-zet ezeknek birtokában van, nem félhet, hogy vérrrel szerzett szabadsá-ga, a végrehajtó ha-talom önkényének áldo-zatául eshetik. Ugyanis a megye nemcsak szé-les alapokon nyugvó független önálló hely-hatósági testület, ha-nem egyszersmind azon egyedüli törvényes ha-tóság is, mely által, a közigazgatás terén, a törvények végrehajtása eszközölhető. Ugyan-ezért a megyei rendszer-ben azon hathatós el-lenőrségi testületet bir-juk, melynek már csak pusztán szenvedőleges magatartása által is, a hatalom tulajdonosai-sait biztosan birtokosá-

NYÁRY PÁL.

netaláni önkénykedéseit pedig, szükség esetében, meg is akadályozni lehet. A magyar megyének még soha senki sem vonta kétségbe azon jogát, hogy a felsőbb hatóságnak rendelményeit visszautasítsa, ha azoknak tartalmát, vagy irányát az országgyűlésen hozott törvényekkel összehangoztatni nem tudja. Ily roppant erővel felruházott municipiumot, mely a kormánytól érkező rendeleteket, mint jegyzőkönyvileg kifejezni szokták: „tisztelettel félreterheti“, hasztalan keresünk Európában. Nem mondja a magyar, hogy e rendszernél másutt jobb és a célját tekintve, hatályosabb eszköz nem létezik, hanem csak azt tartjuk, hogy mindaddig, míg a felsőbb hatóságokat a felelősségre nem vonható testületi kormányzások képezik, addig minden igaz hazafinak mellőzhetlen kötelessége, ily értelemben vett municipalis jogainkhoz körömszakadtig ragaszkodni.

Nyáry Pál, mint a határozottan szabadelvű, és gyorsan haladni kívánó Pestmegye egyik alispánja, minél többször jött azon helyzetbe, hogy hivataloskodása idejében a megye illetén jogának alkalmazásba vételét indítványozza. Mint szónok kevésbé ragadja el hallgatóit, hanem fejtegetése közben, midőn a közönség talán alig várná, oly bátran, erélyesen és félelmet nem ismerve, egyszerűen csak *saját nevében* nevezi meg a vita alatt levő kérdés lényeges részét, hogy annak hallatára az általános tetszés és tapsvihar soha el nem maradhat.

A megye, azon alakban, amint az 1848-ban ideiglenesen rendezve lett, már régtől fogva képezi Nyáry Pálnak kedvenc eszméjét. Azon időkben, a midőn még alig lehetett rá remény, hogy a megye ősi hűbéri eredetének maradványaitól megszabadulhasson, Nyáry Pált, mindig az első sorban láttuk azok között, a kik a megyei választásokban és tanácskozásokban való részvételt, a haza nem nemes polgáiraival is megosztani akarták. 1847 tájban, e részben még gyökeres változások behozatalát kevesen hitték remélhetni. Pestmegye ugyan, helyhatósági jogainál fogva már korábban elhatározta, hogy a honoratiorok, vagy is ügyvédek, orvosok, lelkészek stb. választási jogokkal felruháztassanak; és a midőn egyizben az országgyűlési követeknek adandó utasítás megvitásánál e tárgy ismét tüzetesen szóba hozottat, akkor mondá Nyáry Pál akkori másodalispán ezen némileg *népies* modorban összerakott szavakat: „Régóta résztveszek már a megyegyűlésekben, ezóta mindig azt tapasztalom, hogy bármit tegyünk, bármit mondjunk, vagy határozunk, annak végső értelme mindenkor csak oda megy ki: hogy mi a *tekintetes karok és rendek vagyunk!* Engedjék meg, hogy öszintén kimondjam véleményemet: én ezt a folyvásti egyhangúságot már rettenetesen *meguntam*; ereszsztünk tehát valahára ide be más embereket is, hadd halljunk egyszer már valami *ujat is*.“ — E sorok írója a szavakra világosan nem emlékezhetik, hanem hogy körülbelől ez volt értelme, mai napig is eszében tartotta.

A midőn Nyáry Pál ajkairól e kívánság elröppült, ki tudta volna eltalálni, hogy a hasonló kívánatok, még sokkal gyökeresebb modorban, a legközelebb jövőben teljesedésbe fognak menni. Az 1848-ki nyár első részében már újra volt szervezve a megye, s a képviselői bizottmány, Nyáry Pált egyhangulag első alispánnak választotta. E hivatalában példásan tudta a szabadság elvét a rendfentartásának kötelességével párosítani. Gyakran fordult elő az eset, hogy a midőn a nép valami igazságost kívánt, Nyáry Pál azzal vevé elejét a támadható rendzavarásnak, hogy maga állott a mozgalom élére, s ezáltal mindent szerencsésen a törvény által szabott mederbe vezérelt vissza.

Mint képviselő, az 1848-ki országgyűlésen a legfontosabb ügyekben is, p. o. az olaszok ellen adandó segély kérdésében, a kisebbséggel, vagy is a rendszabályellenzőivel szavazott. Ellenben azon eljárásában mégis némi ellenmondás tűnik elő, hogy a midőn így az akkori magyar miniszterium politikája ellen szavazott, másrésztől mindamyszor kinyilatkoztatta, hogy a miniszteriumnak lelépését a legtávolabbról sem óhajtja. A kik jelen voltak ezen eseménydus országgyűlésen, emlékezni fognak, hogy üdvezült gróf Széchenyi István, ezen nem eléggé indokolt eljárás miatt, Nyáry Pállal gyakori vitát folytatott.

A későbbi eseményekről, valamint Nyáry Pálnak az osztrák haditörvényesek által lett elítéléséről, ezuttal nem teszünk említést. Elég legyen örömeinkre megjegyezni azt, hogy azon férfiú, a ki úgy ez ország, mint különösen Pestmegye közönségének feltétlen bizodalmit bírja, épen most, a midőn lapjaink a sajtó alól ki-

kerülnek, a megyét képviselő bizottmány által, a legnagyobb öröm és megelégedés között, 10 évi elvonulva folytatott csendes élete után, új választás következtében, az első alispáni székbe visszahelyeztetik. — Nyáry Pál most 54 éves.

Forr a hullám.

Forr a hullám, partja szakad,
Zúgva rohan, utja szabad;
Remeg a föld félelmében
Vészt várván, —
De az égen, tündér-szépen
Fölragyog a szivárvány.

S im! simúl a hab dagálya,
Béke száll a pusztá tájra,
És hol a sötét enyészet
Gyászszal járt,
Új virulat, szebb tenyészet
Koszoruzza a határt. —

Lebbenjen meg szárnyad ujra,
Csalfa remény lobogója!
Hadd öleljen, hadd kintáljon
A szellő;
A mi réad még homályt von
Gyöngé pára, nem felhő. —

Röpke öröm! félenk madár,
Száműzött rab, nézz haza már,
Szálljon veled régi párod,
Bátországi!
Nem egy sziv lesz itt lakásod,
De az egész hív ország!

Lévay József.

Pontok Magyarország multjából.

(Emlékeztetőül költőinknek, művészeinknek.)

Napjainkban nemcsak a költészet és regényirodalom, hanem az ezekek rokon festészet is hazai eseményekkel foglalkozik, és igen helyesen, mert egy nemzet történetét nemcsak az általánosságban feljegyzett nagyobb történeti események képezik, hanem a bár csak hagyományilag, vagy krónikák által korunkig fentartott egyes-ek vagy családok által elkövetett derék tettek szintén figyelmet érdemlő, újabb megéneklés vagy festészet által örökítendő, mert a nemzet belső életének, szokásainak, jellemének ismeretéhez csakis ezek vezethetnek. Hogy az ily tettek versekben megénekeltetnek, regények alapjául vétetnek vagy festészet tárgyául választatnak, igen helyeslendő, még azért is, mert a nemzet multjának tudása, egyes jeleseknek ismerése, emléke, általános tudomásra a szoros értelemben vett történet buvárlása nélkül csak is ez uton juthat, és egy ily költőileg felruházott és habár költött viszonyok közé beillesztett, lefestett esemény, sokkal jobban emlékében marad az ezt olvasónak vagy látónak, mint a száraz történetnek egyszerű olvasása után, sőt mint tudjuk, a köznépnél a nemzet jelesbjeinek emléke valamit a régi, úgy a jelenkorban is énekekben, versekben tartatott és tartatik fenn.

Nemzeti történetünk eseményekben gazdag, hiszem, hogy költőink, íróink, festészeink ezt tanulmányozzák is, mindemellett reményem, hogy nem teszek rossz szolgálatot, ha egy némely jelesebb eseményre figyelmüket felhívom, mert volt életkoromban oly időszak, midőn hazám története volt legkedvesebb olvasmányom. A mikre tehát még emlékezem — mert szeméim gyengésége az ujra átolvasást gátolja, — azokat itt röviden felemlitem.

Gazdag a mi történetünk országos eseményekben, melyek a költészet, s festészet tárgyát méltán képezhetik, ugyanis: ha az előszámálást a régibb kortól kezdjük, és ha a már megénekelt azon esetet, midőn I. András, Salamon születése után, Béla testvérét a korona és kard közt választani kényszeríti, vagy Imre királynak azon bátor fellépését, midőn öcsesét Andrást saját táborában fogolylyá teszi, mellőzöm is stb. a régibb korból felemlithetem az esetelésre is annyira érdemes szomorú esetet, IV. Bélának a tatárokkal küzdött szerencsétlen csatáját. A tatárok jövetelének hírével Béla, a nádort egy sereggel az ország szélére küldi, hogy a tatárok berontását gátolja meg, vagy csak tartóztassa addig, míg ő nagyobb sereggel eléjük állhat, a nádor 1241-ben martius 12-én meg is ütközött Báth nevű tatár fővezérről, de keves embere levén, oly szerencsétlenül, hogy a nádor csak nehányad magával futhatott a királyhoz Budára, a tatár vezér oly sebesen követte népével a futó nádort, hogy az ütközet után negyed napra mást Pest körül dult. Béla kevés népével szintén Pest alatt táborozott, de a tatárokkal megütközni nem látta még tanácsosnak, miután azonban az ütközetre főemberei által unszoltatott (mint Lajos Mohácsnál), nehogy gyávanak látszassék, a tatárok elé ment. A tatárok sokott hadi cselöket használván, mintha nem mernének megütközni, visszafelé húzódtak mindaddig, míg Bélát a Sajó mellé a mohi pusztáig csalták, itt már a két tábor csak a Sajó vize választotta egymástól. A Sajón levő hidnál Kálmán, a király öcsese

és a kalocsai érsek, Ugrin vigyáztak, éjjel az átjöni akaró tatárokat vissza is nyomták. Hajnal előtt újra át akartak a tatárok a hidon jöni, de Kálmán őket sokáig visszatartoztatta. E hidnál kezdett csata szintén csak csel volt, mert annak folyama alatt a majd ötszáz ezernyi tatárság a Sajón több helyen átgázolván, a magyar tábor reggelre egészen körülfogta, s nyilzáppal előzönlötte, továbbbi ellentállásról szó sem lehetvén, futott mindenki, merre lehetett és tudott.

IV. Béla a tatárok elől futva Ausztriába, Babenbergi Fridrikhez menekült, s nemhogy szomszédi fogadtatásban részesült volna, hanem minden kincsétül, vagyonátul megfosztatott nemcsak, hanem Fridrik az ország szerencsétlen védtelen állapotát felhasználva, az országba beütött, s egy részét felprédálta. A tatárok elmenetele után Béla országát rendbehozván, első tette volt, az Ausztriában szenvedett méltatlanságot mogboszulni, s Fridriket haddal támada meg. A Lajta vize mellett megütköztek, egy kun katoná csata közben Fridrik alól a lovat kilövi, mely vele együtt elesik, s Fridrik a magyarok által meg is öletett, és a Babenbergi ház vele együtt kihalt.

Midőn Nagy Lajos, öcsésének, Andrásnak halálát megboszulandó, Nápolyba ment, mint Budai Ferencz írja, seregével mindenütt nagy félelmet terjesztett el maga körül; egy belső megütközést és borzadást okozó nagy fekete zászlót hordoztatott serege előtt, melyen az ő csufos halállal meghalt öcsésének halavány, sárga képe volt lefestve.

Ugyancsak Nagy Lajos ezen hadjárata alkalmával Aversa városába, hol t. i. öcsese megöletett, beérkezvén, eléje mentek az olasz főemberek, köztök Durazzo Károly, Johanna testvérének, Mária király férje, ki is az Andrást megöletésében főreszesnek tartottat. — Lajos eltitkolván azon borzadást, melyet öcsese halálának emléke s helye benne költött, mind Károlyhoz, mind a többi olaszokhoz lebecsátkozó nyájjasságot mutatott, sőt őket vacsorára asztalához is meghívta. Vacsora közben vagy után azonban boszus indulatját kifakasztván, Károlynak szemrehányásokat tesz, megfogattja, s Latzk Istvánnak gondviselésére bizza, és másnap reggel lefejezteti.

Erzsébet, Nagy Lajos anyja, midőn 1343-ban Nápolyba ment, fiát Andrást látogatni, Gilet Miklós nádor, több főúr, püspök, aszszonyság és szűz kísérte ezen útjában. Nagy volt a kincs, mit Erzsébet ezen útjára elvitt; Túröczy szerint vitt ezüstöt 27 ezer márkát, aranyat 17 ezer markát, később még küldött utána Lajos 4 ezer választott finom aranyat, mely kincs a mostani pénzértékben 8 millió forintnál többet tesz; ezenfelül vitt vert pénzt majd fél-köböl arany forintot s igen sok apró ezüst pénzt. Midőn Apuliába érkezett, Andrást feleségestül eléje jött, s Nápolyba nagy pompával kísérték be. Erzsébet itt dolgait végezvén, útjának második céljához fogott; Rómát látogatta meg. Valamerre utazott, mindenütt seregesen tódultak az ő bámulására, Rómában a legnagyobb pompával fogadtatott, egész Róma kitódult eléje, s „éljen a magyar királyné!“ kiáltással üdvözlék, szent Péter-templománál várták a kardinálok, s vezették be a templomba, mind itt, mind más templomokban a királyné sok ajándékot hagyott, s úgy tért vissza.

Erzsébet és Mária királynék elfogatása Horvát János által.

Zsigmondnak Budán 1399-ben az ország rendei által fogságba tétele.

1444 ik év november 10-ik napján I. Ulászló seregével Várna környékére jutván, ott Amurat török császárral megütközött. Hunyady János, ki Ulászlót kérte, hogy az ütközetben részt ne vegyen, a törököket már meg is verte, midőn Ulászló csatahevének

ellent nem állhatva, a törökökre, különösen a gyalogságra rohant. Ulászló egy nagy fekete lovon ült, s maga előtt mindenkit elgázolt, a jancsárok Ulászló lovát agyonlövén, a lo este közben Ulászlót a jancsárok sűrű tömege közé dobta, hol is őt a törökök elfogták s rögtön fejét vették.

Mészáros Lázár sirja.

A köztiszteletben állott magyar hadügyminiszter emlékét üjtjük fel előttd, nyájas olvasó, s a száműzött szerencsétlen honfirtársnak, kit többé itthonn keblünkre nem ölelhetünk, egyszerű sirját mutatjuk be, melyet a külföldi menhely hantjai alatt talált; de felmutathatjuk egyszersmind a szerető, emberbaráti karokat is, melyek a távolban ápolták és siri ágát megvetették — legyenek megáldva érte! — Egy e napokban Londonból hozzánk érkezett levél ezt írja Mészáros Lázár sirja s halála körülményeiről:

„Néhány hét előtt látogatást tevék Lady Langdalenél, kinek eywoodi palotájában halt meg november 6-án 1858-ban Mészáros Lázár tábornok. A bujdosó honfi, három héttel halála előtt, Amerikából érkezett, s mielőtt Sveiczban végkép megtelepednék, Eywoodba (Hereford megyében) rándult, néhány napot töltendő Lady Langdalenek és leányának Teleki Sándor grófnának társaságában. Itt lepte meg a kegyes halál, s rövid betegség után, végtetvett szenvedéseinek, — hontalanságának.

Betegségét a nemes keblü hölgy tudatá velem, ugyszintén a szenvedőnek azon ohajtását: hogy szeretne még egyszer látni az életben. — Fájdalom, nem meheték, nem nyujthaték a végpillanatban kezét azon férfinak, kinek nevét a haza egykoron tisztelettel említeni. A boldogultnak sirját évenként meg szoktam látogatni, felkeresém most is, szívem elérzékenyült, feledhetlen hazámra, áldozataira — gondolék, s szememből nehéz könyük gördülének; de leküzdém fájdalmamat, s hogy legalább nyughelyének emlékét megőrizsem a hazának, lerajzolám azon sirkertet, melyben e hű magyarnak tört szive porlik.

A sirkert Titley helységhez tartozik, egy óranegyednyire az eywoodi parktól, s csak néhány angol mérföldnyire az ugynevezett „Caractacus“ halmoktól, melyeken Caractacus az utolsó brit fejedelem, utolsó csatáját küzdé a rómaiak ellen. A szerencsétlen fejedelem Rómának diadalkapuin ezüstláncokkal vonult keresztül, hogy később vasbilincsek közt idegen földön meghaljon. Ilyen a sors játéka, ki hitte volna, hogy ősz bajnokunk ott lelje végnagyalmát, hol másfél ezredév előtt a hajdanij britek dicsősége sirba szállt!

A szent földre Lady Langdale faragott kőlapot helyezett, melynek angol s magyar felirata ez:

To the memory of
General Lázár Mészáros
Minister of war
And Commander in Chief
Of the Hungarian army in 1848. 1849.
Who was born at Baja in the county
of Bács 1796. and died at Eywood
6-th November 1858. in the 63 year of
his age and 10-th of his exile.
This stone is inscribed
by his sorrowing friend
J. E. H. Lady Langdale. *)

Mészáros Lázár Tábornoknak,
A jó Hazafinak,
A vitéz Katonának,
A nemes Barátnak.

Mészáros Lázár maga is előrekészített volt magának sirverset latin és magyar nyelven, de ezek nem vésettek sirkövére.

Mészáros saját latin és magyar sirversei így hangzanak:

Intus qui est, fuit Lazarus
Pauper sicuti Patronus.
Hungarus, Mészáros natus,
Honestus a suis vocatus;
Sed tamen semel mortuus,
Resurgat melior alius.

Ki alatta fekszik, volt
Mészáros Lázár a holt.
Ő mi sem volt életében,
Mint becstelés lény nemében.
Patrónjaként szegény,
Ébredjen mint jobb legény. R.“

*) A fentebbi sorok magyar fordításban ezt jelentik: „Mészáros Lázár hadügyminiszter és az 1848-1849-iki magyar hadsereg fővezére emlékének. Ki született 1796-ban Bácsmegegyében Baja városában, s meghalt Eywoodban 1858. nov. 6-án 63 éves korában, száműzetésének 10-ik évében. E követ emléc szomorodott szívű barátja, lady Langdale J. E. H.

A kínai császár s a nyugati hatalmasságok viszálya a kínalakkal.

China, vagy mint a kínaiak nevezik, a *mennyei birodalom* 3000 éves történetében, alig van nevezetesebb időszak, mint a mai. A birodalom úgy, mint annak császára, alig volt valaha olyan szorultságban, mint napjainkban, a midőn egyrészt a fölkelő Taiping csapatok fenyegették a trónt, másrészt pedig az európai nyugati hatalmasságok követői jelentek meg erős csapatok kíséretében, a mennyei birodalom belsejébe törve. E megtámadások ellen a kínai birodalom nem volt képes magát védeni, minden kísérlete sikertelen volt. Míg a fölkelő Taiping csapatok, a birodalom déli részeiben, szabadon romboltak, pusztítottak, az alatt a nyugati hatalmasságok seregei, a bevehetetlennek tartott és híresztelt Taku-erődöket, aránylag csekély áldozattal bevették, s a mennyei birodalom ismét kényszerítve volt, magát megalázni, s a „vöröshaju európai barbaroktól“ békét koldulni.

Ez utóbbi események megértésére szükséges, a dolgok rövid átnézetét előrebocsátani. Az angolok és francziák Canton város bevétele, a Pehó-folyóni megjelenésük, s így Peking fővárosának fenyegetése által, a Tientsi békét csikarták ki. Ezen béke a győzökre nézve, igen kedvező volt, s a kínai főb-
gek követői a fővárosban állandó lakhelyet nyerének, a keresztyén vallás szabad gyakorlata, a keresztyének őtalma, a keresztyének bir-
tokszerzési képessége az egész birodalom területére kiterjesztett, s a keresz-
tyének eddigi „barbar“ el-
nevezése megszüntetett. A hadi-költségeket, 8 millió fttal, a kínaiak megtéríteti, a külkereskedést nevezetes
vámleszállítás által megkön-
nyíteni, a külföldi hajóknak tizenegy új kikötőt meg-
nyitni köteleztetének, — to-
vábbá ki lón kötve, hogy az idegeneknek szabadjon, a
főváros kivételével, — az egész birodalom területét beutazni, kedvök szerint ke-
reskedést üzni, s végre az opium bevitelét legyen meg-
engedve.

Mielőtt ezen béke alá-
íratott volna, Shangai váro-
sában új értekezések tartat-
tak. A kínai meghatalmas-
zottak e béke pontjait igen
keményeknek mondták, s a
nyugati hatalmasságok kö-
vetőitől azt kívánták, hogy
e béke azon pontjaitól, me-
lyek szerint a nevezett ha-
talmasságok követőinek tar-
tózkodása Pekingben, az
idegenek szabad utazása a
birodalom minden szárazí és
vízi útjain volt kikötve, áll-
janak el, miután ezen pon-
tokra a mennyei birodalom
császára, sohasem fogja beleegyezését adni. — Az európai hatalmasságok
követői, különösen Angolország követe, lord Elgin, rendületlenül ragaszkod-
tak a Tientsi béke pontjaihoz, s azok megtartását követelte egytől egyig.

Az egyetértés nem sikerült, s az európai hatalmasságok újból fegyvert
ragadtak, a kínaiakat a béke teljesítésére kényszerítendők. A hadjárat
megkezdett, de az angolokra nem a legszerencsésebben végződött, mert a
Taku-erődök elleni expedíciójuk alkalmával, az angol hajócsereg megveretett,
s csakis gyors visszavonulásának köszönhető megmentését, a harcban meg
nem sérült hajóin.

Erre az angolok a francziákkal egyesülve, egy harmadik hadjáratot
határoztak el, közös erővel küldve ki a kínai vizekre nagyobb, tetemes csap-
atokkal erősített hajócsereget. A politikai lapokból tudjuk, hogy e hadjárat
fényesen sikerült, a Taku-erődök alatti megveretése az angoloknak, az erődök
bevétele által lett megfoszulva, a francia katonaság egy nagyszámú tatár
lovacsapatot tönkre tett, az egyesült angol-francia hadsereg Peking fővá-
rosát szállotta meg, s a béke a Tientsi pontok alapján megkötöttet.

E béke hordereje kiszámíthatatlan, mert a fegyver győzelme, a mive-
lődés és polgárisultság békés diadala követendi e roppant birodalomban is,
mely eddig az európai művelődéstől egészen el volt zárva. A gondviselés
útjai és eszközei csudálatosak. Midőn Európa legműveltebb nemzetjeinek
fegyverei erőszakosan törnek utat a mivélődés- és polgárisultságnak e biro-

dalomba, az alatt a gődviselés sem felejtkezett meg, e birodalomnak épen
ez időre oly fejedelmet adni, ki a művelődés és haladás eszméje iránt fogé-
kony legyen. Nem lehet állítani, hogy a kínai birodalom mostani császára
minden előítéletektől ment; fájdalom, hogy jellemzőtlenségét és erélyét,
melyek által kitűnik, nem mindig a legjobb czélokra használja, de azért van-
nak oly kitűnő tulajdonságai is, miket már csak azért is feljegyzünk, mert
a kínai birodalom császárairól eddig nagyjából csak annyit tudtunk,
hogy elpuhult, korlátlan zsarnokai voltak népeiknek.

A jelenlegi császár *Hien-Fu*, 1850-ben, atyja Taokwang császár halála
után, lépett a trónra. Már trónrajutása is egészen eltért a bevett szokástól.
Chinában ugyanis a legrégebb időktől fogva az volt a szokás, hogy a császár
végrendeletben határozta meg utódját. E végrendelet, nagy arany-lábadban
őriztetve, a császár halála után felbontva, tudatá a birodalommal az új csá-
szárt. Taokwang elejét akarván venni a halála után bekövetkező interreg-
numnak, s ebből lehető viszályoknak, még életében nevezte ki fiát Hien-Fu-t
utódjának. Hien-Fu 1831-ben született. Külseje parancsoló, testgyakorla-
tokra sokat fordít, mi a kínai, általában a keleti fejedelmeknél ritkaság.
Arcza feltűnő barna, fénylő szemei, magas homloka határozott jellemre mu-
tatnak, míg kiálló pofacsontjai, tiszta tatár származását árulják el. Uralko-
dása kezdetén politikájáról keveset tudtak, de csakhamar találtak alkalmat
alattvalói erélyességéről meggyőződhetni. A sajtó hasznáról és befolyásáról

a közügyekre, teljesen meg
van győződve, s uralkodása
kezdetén a pekingi újságba
két hosszú cikket iktatott,
melyekben bebizonyítja, hogy
két minisztere a kormány-
zatra képtelen, kiket később
el is mozdított. A Taiping
láadás kitörésekor ismét a
sajtót véve igénybe, s ez-
uton hatott tábornokai eré-
lyére, a pekingi újságban
tárgyaltatta működéseiket,
teljes elismeréssel szólva az
erélyes, értelmes vezérek-
ről; de ép oly kiméltlenül
sujtva a képtelen táborno-
kokat. Ez eljárás, a hadse-
reg tisztjeinek sehogysem
tetszett. — Ez időbe esik a
császár élete ellen megki-
sérlett merénylet. A császár
ugyanis palotája kertjében
sétálván, egy törrel fel-
fegyverzett embertől meg-
támadtatott.

A gyilkost egy, a csá-
szár közelében levő palota-
őrsei tiszt elfogta, de ez,
daczára a legnagyobb kin-
zásoknak, nem vallott sem-
mit. A császár, családi ősz-
szeesküvést gyanítva, a leg-
előkelőbb mandarinok közül
tizennyolczat, kikre gyanuja
esett, lefejeztetett. — E ke-
gyetlen tette vakmerő eré-
lyességét is tanúsítja.

Szabad óráit, tudomá-
nyos és költői művek olva-
sásával tölti, a tudósokat és
művészeket kitűnően ked-
veli, ismeretsegüket szorgalmasan keresi, palotájába hívja meg, s oly tiszte-
lettel és becsüléssel viseltetik irántuk, hogy e tekintetben sok művelt nem-
zet fejedelmének példányképpül szolgálhat.

Adatok a kávé történetéhez.

Rövid átpillantása egy ital történetének, mely a szó legszoro-
sabb értelmében világalomra vergődött, olvasóink előtt, úgy
hiszünk, nem lesz érdektelen, annál is inkább, mivel nehány, a
kávéról elterjedt hibás véleményt is szándékunk megigazítani.

Igy, igen általános azon hit, mintha a kávé eredeti hazája
Arabia volna; holott pedig az sokkal távolabb délre, Afrikában,
az Abissíniától délre fekvő Kaffa és Enarea királyságokban kere-
sendő, melyeknek elsejéről neveztetett el igen hihetőleg a kávé is.
Ezen országokban, a nagy, meleg hegyvidékeken a kávéfa mai-
napig is vadon tenyészik, minden emberi mivélés nélkül. Egész
erdőségeket képeznek itt e fák, melyeknek ágai egész a földig
hajolnak a bő kávégyümölcs alatt. Mokkában, Boldog-Arábiában,
melyet sokan a kávé hazájának hibásan tartanak, a kávéfa vadon

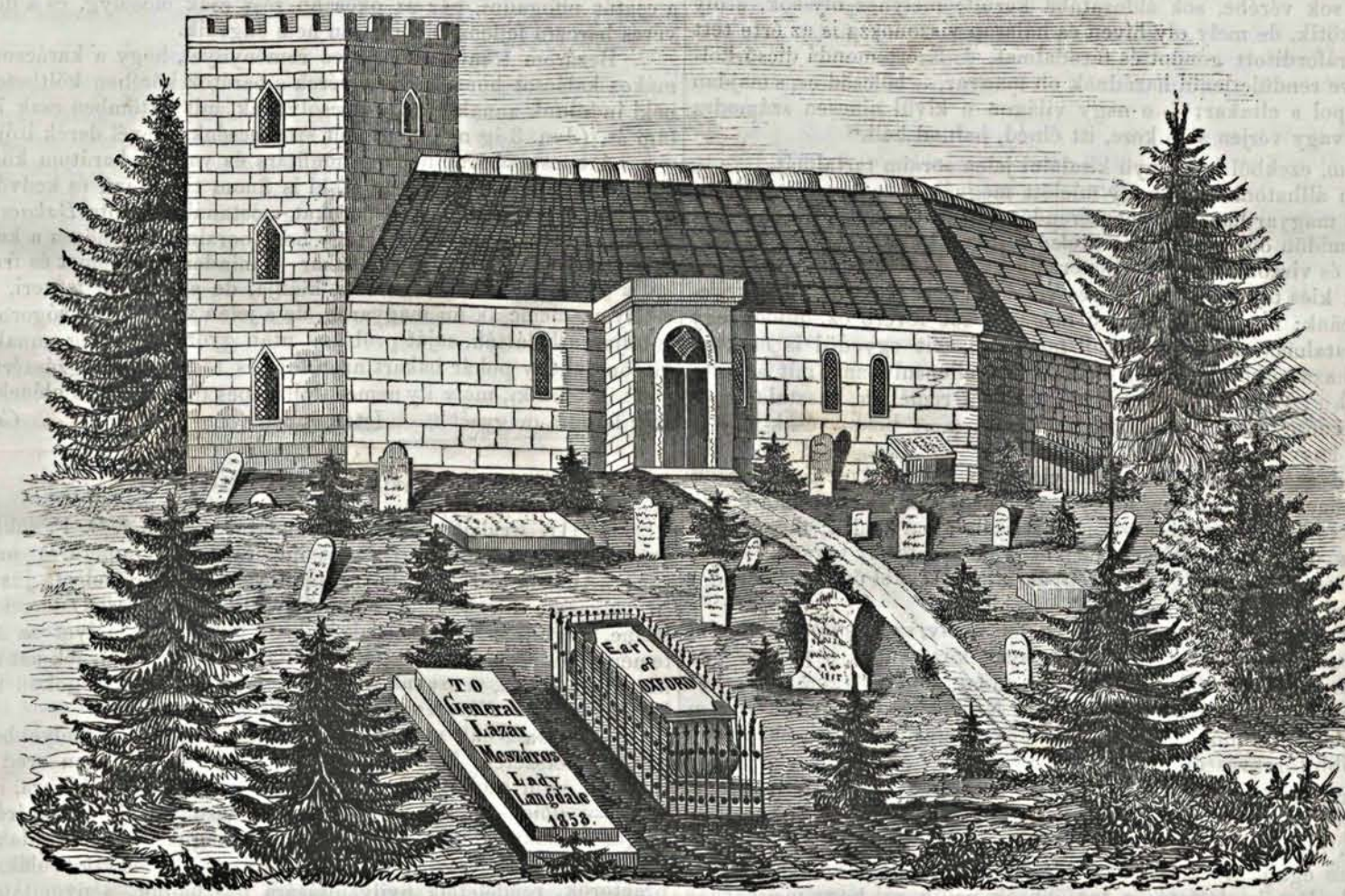
HIEŒ FU, kínai császár.

nem tenyészik; hanem Afrikának főnebb említett vidékeiről ül-
tették oda át s csak szorgos ápolás mellett tartatik fenn. A mok-
kakávé jelessége és azon körülmény, hogy a kávéművelés Arábiá-
ból vitetett át Keletindia és a nyugatindiai szigetre, — ezek
lehetnek azon okok, melyeknél fogva némelyek Ázsiának amaz or-
szágát tartják a kávé hazájának.

Egy másik hibás vélemény az, hogy a kávéívás Keleten a leg-
régibb időktől fogva divatozik. Ez nem áll, mert csak a tizenötö-
dik század közepe óta ismerik ott ez illatos italt. Ez időtől fogva
lassankint, majd hamarabb, majd később, a többé kevésbé ked-
vező viszonyok és azon tilalmak szerint, melyekkel egyes orszá-
gokban ezen gyorsan megkedvelt ital használatát akadályozni
akarták, terjedt el a kávéívás mind jobban s jobban Keleten, míg
végre Kairóban és Konstantinápolyban állandóan befészkelte ma-
gát, honnan aztán lassankint Nyugat felé folytatta hódítását. De
itt is nem egy nehézséggel kellett megküzdenie, míg végre sikerült
a jelen általános uralomra jutnia úgy a szegények kunyhói, mint a
gazdagok palotáiban. Még a mult század 8-ik tizedében is, a felví-
lágosult és szabadelví II. Frigyes porosz király kemény titalom

augsburgi utazó hozta Nyugat-Európába 1582-ben. Az ő elbeszé-
lése szerint a kávé a törököknél az eliltott bort helyettesíté, s már
akkor igen kedvelt italuk volt. A tizenhetedik században már mind
több s részletesebb tudósítás érkezett Nyugatra ezen csodaitalról.
Rómában 1650. körül ittak volna először kávé. 1652-ben egy an-
gol kereskedő egy görög szolgálóval érkezett Londonba. Ez utóbbi,
ki a kávéfőzéshez jól értett, alapította ott az első kávéházat. Fran-
cziországban 1658-ban jött először használatba a kávé, Theyenot
híres utazó által. Marseilleben 1671-ben építették az első nagy ká-
véházat; csakhamar ezután Párisban is több ily közhelyet nyitot-
tak, mindnyáját keletiek. Bécsben, a mennyei tudomásunk van
röla, az első kávéház a török ostrom után 1683-ban jött létre. A
török tábor elfoglalásakor ejtett zsákmány közt oly nagy mennyi-
ségű kávé találtak, hogy az Bécsben azonnal általános használatba
jöhetett. A lengyel Koltscizki, a kinek ravaszság és bátorság által
sikerült a szorongatott Bécsnek a közel segélyről hirt vinni, nyert
engedélyt az első kávéház megnyitására.

Minél jobban terjedt most a kávé használata, annál hevesebb
fölszólalások történtek itt-ott ellene, főleg Angolországban, hol a

MÉSZÁROS LÁZÁR SIRJA ANGLIÁBAN. — (Lásd a szöveget 3. lapon.)

mal akart gátot vetni a kávéívás terjedésének országában, hogy
ezáltal a pénznek külföldre szivárgását megakadályozza.

Az első kávéház Konstantinápolyban, 1558-ban nyitott meg,
s ily nevű közhelyek száma nagy gyorsasággal szaporodott. Azon-
ban a kávé ellenségei még ezután is gyakran szót emeltek annak
terjedése ellen, s azt minden kigondolható módon akadályozni tö-
rekedtek. De minden ellenséges törekvések daczára, utóljára is ki-
vívta korlátlan uralmát, még pedig legelőször Kisázsiaiban, hogy
azt onnan pár század alatt az egész művelt világon kiterjessze.

Talán nem lesz egészen helyén kívül, itt azon módot kissé
megismertetni, mely szerint Keleten a kávé készítik. A kávésze-
meket megpörkölik, s mihelyt kihültek, mozsárban összezúzzák;
az így nyert kávéport aztán kannába tevén, rá forró vizet öntenek.
Most a bádög- vagy rézkannát izzó bádöglapra teszik, s a kávé
habját egy kis kanállal folyást leszedegetik. Midőn a kávé az
edényben emelkedni kezd, anélkül hogy forrását bevárnák, aljá-
val együtt csészébe öntik. A kávénak habzania kell, mint a csoko-
ládának. Forni azért nem kell engedni, mert azáltal nagyon so-
kat vesz zamatjából.

Ugylátszik, hogy a kávé használatáról az első tudósítást egy

kávéházak helyi-vel-közzel fontos társadalmi gyűlőhelyekké váltak
és ez volt az eset, tán még nagyobb mérvben, Franciaországban
is. Azonban a nagy tömeg minden ellenműködés daczára mind job-
ban megkedvelte e hevítő italt, s a kereskedelmi érdekek, az aka-
dályok és tilalmakkal szembeállva, tudtak módot találni, a nagy
közönség e tekintetbeni igényeinek teljesítésére.

Igy volt ez Németországban is. Még a mult század végén is, a
midőn pedig a kávéívás már szinte életszükséggé vált a nép min-
den osztályára nézve, több országban, például Hannoverában, s
mint már említettük, Poroszországban II. Frigyes alatt, megkísérték
e kedvencz italt divatból kihozni. De valamint mindenben, a meny-
nyiben józan esznek ellene kifogása nincs, az ember természetes
szabadsága előbb több lerázza magáról a rákényszerített bilincse-
ket: úgy történt a kávé használatával is.

Végre be kezdték látni, hogy a kávé ellen semmi alapos okot
felhozni nem lehet, s hogy az innen netán eredő kárt másrésztől
a velejáró haszon legalább is kiegyenlíti; sőt mivel, egyebet nem
is említve, a kávé a pálinkaivást nagy mértékben csökkentti, —
tagadhatlan, hogy a haszon a kárt jóval felül is mulja.

Egy magyar iparos bucsuja Amerikától.

New-York, nov. 25. 1860.

Azt tartja egy régi latin mondás, azt tartják sokan ma is: „Ubi bene, ibi patria:” — hogy egy német vagy irlandi ide vándorolt bizonynyal azt tartja, arról semmi kétség sincs. — Ugyanis kilépve a bárkából ez új haza számára, a legelső lebuja, hova ebéd vagy estelire betért, főhéher kenyert vajjal, két-háromféle sült és főtt húst s mellé zsiros krumplit, víz helyett kávét vagy théát kap, s mind ezt 15 centért! — Oly felségesen izlik a silány és szűk tengeri koszt után lepadt éhes gyomornak; s oly nagy ellentétben áll az otthon megszokott szerény *Kümmel-Suppe*-féle kosztal, hogy nem ok nélkül kérdi barátját az esteli végzte után a német sógor: „Seppel, hast du schon in deinem Leben solche Suppe gegessen,“ a felelet a bárkán eltanult angol tagadó szó: „no!“ lesz.

Ezen csodálkoznai sem lehet, mert a német és iri semmi benső és hő szeretetet hona iránt érezni nem tud, s nem is tudhat: hol csak mindig földig nyomva, sanyaru munka után is rozsz táppal tengető életét, átvitorlázva új hazájába, itt független élet, fejedelmi koszt, munkája jól fizetve, a *Lagerbier* sem drága; tehát régi és új hazája mint föld és ég, vagy menny és pokol tűnik föl előtte.

Nem így áll a dolog, s nem lehet alkalmazni a fent említett latin mondást egy születt magyarra. A magyarnak mint egy Istene, ugy csak egy hazája van, mit dicsően vérel szerzett, mit századokon át megvédeni s megtartani, szintén sok vérből, sok áldozatába került; melyhez oly sok, s oly szent emlékek kötik, de mely oly híven és hálisan viszonzozza is az érte tett áldozatokat, a ráfordított gondot és fáradságot. — Ezért mondá dicső kölönt: „Légy hive rendületlenül hazádnak oh magyar, — bölcsöd ez, s majdan sírod is, mely ápol s eltakar; — e nagy világon e kívül nincsen számodra hely, — áldjon vagy verjen sors keze, itt élned, halnod kell.“

Ugy hiszem, ezekből is könnyű kitalálni jelen soraim tartalmát. Igen! nem állhatom meg, hogy mielőtt megválnék e hatalmas világrésztől, imádozt magyar hazámba megtéréndő, nehány bucsusztót ne intézsek e világrészhez, midőn önhöz innen ez utolsó sorokat küldöm. Rövid lesznek, mert az elválás és viszontlátás két ellenérzete küzd keblemben. Az elválás, egy megszokott kies tájtól, egy regényes vidéktől, még rövid időre is kellemetlenül hat reánk; mennyivel inkább megható sőt leverő ez, midőn egy nagy, szabad, hatalmas világrésztől kell megválni, mit egyedül is csak az egy édes szülő haza viszontlátása és bírása képes ellensúlyozni; mit a költő szavai igazolnak: „Vándoroljatok ki, hogy ha jót reméltek, hasztalan mosolyg itt a szerencse rátkot; visszavágyik a szív, mert bizony csak akkor, üdvezt az élet, hogyha van hazátok.“

Isten veled azért hatalmas, szabad világrész, Észak-Amerika! fogadd őszintén hálás bucsuját az idegen magyar vándornak, ki tapasztalatait szélesíteni, ismereteit sokszorozni, átvitorlázott szabad partjaira; fogadd hálás bucsuját az őszinte fogadlást, melyet vele éreztetél; fogadd halálját végre a némes és szabad polgári törvényekért, melyekkel őt, mint bár idegen vándort, őtalmaszád.

Ha voltak nehéz percek, midőn az idegen nyelv, szokás miatt dolgaim rozslu mentek, szigorú helyzet és körülmények közé juték, s panasza jött ajkaimra; mindezt hirtelen felelettel velem a tudat, hogy a tapasztalás bőven jutalmazandja a kiállott szenvedéseket. Nem kincsavágyt csak engem partjaira, de a látni, tudni s tapasztalni vágy, melyekkel ismét hazámnak használni legelőbb törekvésem.

Most azért, midőn két évi ittlétem után eljött az idő, hogy föléd talán örökre megváljak, nem azért teszem, mintha meguntam volna hatalmas szárnnyal alatt, biztos révpardonon, szabadon s függetlenül élni: de fájdalom, a szokatlan égalj, a változó időjárás, egészségemre rozsz hatást gyakorol, az elválást is sietteté; a legelőbb ok pedig az, hogy magyarnak születtém, mi arra kötelez, hogy hazámhoz hű maradva, azt sem jó, sem balserencse közt elhagynom nem szabad. — Isten veled azért még egyszer!!! légy szabad, hatalmas, nagy és virágzó világrész mint eddig is valál, s ne vond meg némes őtalmod és segélyed az üldözött és hozzád folyamodó menekőktől, mit eddig is nagyjelküen gyakoroltál.

Isten veled is, hű barát és utitárs! — te voltál az, ki a vágyat bennem ez új világrész megválatni — határozattá érleled: együtt élveztük a nagy ut gyönyöreit, együtt szenvedtük annak kesereit is, — s együtt léptünk be e hatalmas föld partjára, hol szintén megosztánk egymással jót és rozslat: hogy mindezen tények testvérré forasztának, azt kebleink viszonzóerzelmek eléggé tanusítják. — Engedj meg azért, ha jelenleg, részint sérült egészségem, részint saját nézpontjaim az elválást parancsolják, — de hiszem, hogy rövid időn találkozzunk honn, hol a viszontlátás édebb lesz a jelen válás keserénél. Isten veled! élj boldogul.

Végre tisztelt honfák! kik jelenben e szabad bár, de nekünk mégis idegen világrészben élnek, fogadják őszinte hálás köszönetemet, honfitársi szíves tanácsuk és segélyökért. — Adja Isten! hogy mielőbb az édes hazában boldogabb sors és helyzet közt találkozhassunk.

És te, kedves hazám! gondolataim, vágyaim s éltem legszentebbje! fogadd vissza fiadat a vándort, ki nem hűtlen madárként hagyott el a zordon időben, vidorabb tájt találva magának, — de mint szerény munkás méh, bejárja a messze vidék gazdag rónáit, hogy szorgalmasan összegyűjtögetve a kellő anyagokat, azt megvilhesse s lerakhassa a társalom útjára: mint hű és bátor méh, mely nem hagyja el a társalmat vészben, sőt érte éltevel is áldozik — vagy megtér a zivatár közelégsével. Igen! e munkás, e hű, e bátor méh volt és lesz mindenkor jelképem, mint minden vándornak.

Ti is, jó testvérek, rokonok s barátok! kik a roppant távolság daczára sem szünettetek meg, ápolni és föntartani a szent köteleket, mely minket oly édesen összefűzve tart, — fogadjátok érte, rokon s baráti jobbjomata távolból addig is, míg a percz eljő, melyben azt személyesen tetehetem. Halatán egy sohaj repülne föl kebletekből az ég Urához, szerencsés megtérésemért, hallgassa meg Isten azt a tiszta szívből jött sobajt, de ha egy ellenkező végzet ér, nyugodjunk meg benne, mit megváltoztatni, hatalmunkban ugy sem áll, akkor tartások meg rokon s baráti emlékeitekben.

Végre, tisztelt szerkesztő ur! azon emberbaráti, polgártársi nemesszívű áldozatait kitünő figyelméért, melylyel engem s ittlevő honfitársainkat a lefolyt idő alatt részletelni kegyes volt, fogadjá szintén legőszintébb köszönetemet, mit honn személyesen is átadni kötelességem leend.

Nem hallgathatom el a nagyszerű ujdonságot meg nem irni — mit eddig hazánkban is tudni fognak, hogy e hó 7-én történt nagyszerű praesidensválasztásnál a republ. párt győzvé, elnöknek *Linkoln*, alelnöknek *Hamlin* választattak meg. Ez annyira fölingerlé a demokrata vagyis a déli rabszolgatartó államokat, hogy most Északról, s így az utioból is elválni akarnak, sőt nagy lármával komoly harczra is készülnek, ennek következtében, mig minden más üzlet szemlélatomást pangásnak indult, addig a fegyvergyárak a legnagyobb aratásnak néznek elé, mert már jelenben is több ezer fegyver és revolvernek kaptak rendeléseket a déli államokból. Egyébiránt Észak kéz a csatát elfogadni, bár az okosabb rész csak mosolyg, és a dolgot testvéri véres harczra fejleni, bizonyosan nem engedik.

Bezárom soraim azon édes reménnyel, hogy a karácsoni vagy újévi mákos kalácsot honn kedves vérek s barátok körében költhetem el, holnap neki indulunk annak a nagy pocsoljának, mit jöttömben csak 7 hétig gázoltam át. (Jan. 3-ig még nem volt szerencsénk a levél derék írójához. Szerk.)

A bucsupoharat nehány honfitárs és yankee barátom körében Szendy Pista baj-s utitársnál ültük el, ki is finom tiszta izú és kedverítő magyar borokkal vendégelt meg. E borokat mostanában kaptá *Bakacs József* nagyvárad borkereskedő urtól. Hogy honi boraink, különösen a kellemes nagyvárad és lelkesítő Ermelléki-bakar — minden más német és francia borkalkal versenyt nemcsak vitézül kiállja, de azokat le is veri, azt e bucsuestélyen, nemcsak mi magyarok, de a jelen volt német sógorok és yankeek is teljesen belátták, saját probájok után győződvének meg annak igazságáról. Midőn nehány pohár bakart azon föld és tőkék fölvirágzásáért és megáldásáért üritének ki, mely ily némes italt képes fölmutatni, s elénekelték: „Áldd meg Isten a hazágot!“ — Isten önnel!

Cserépy István.

Régészeti morzsák.

— III. Fridrik császár jelmondatát: *A. E. I. O. V.* sokféleképen magyarázzák. Egyik „Austria erit imperans (est imperare) orbi universo,“ vagy „Austria erit in orbe ultima“ vagy „Aquila electa iuste omnia vincit“ olvassa, mig a másik németül „Aller Ehren ist Osterreich voll!“ lát benne. Leghitelesb olvasásnak kell azt tartanunk, melyet az Ambrasi-gyűjtemény Fridrik ezüst pohárán találunk, melyen öt hírnök azt az öt magánhangzót tartván, a szavak folytatása kis mondat szalagokon foglaltatik ekképen: *Aquila Eius Iuste Omnia Vincit.*

— *Album*-nak nevezük azon emlékkönyveket, melyekben képek, zajok, rézmetszetek, kéziratok stb. foglaltatnak. Honnan ered ezen szó? A rómaiak azon szokásából, hogy tölgy- vagy hársfa táblákra, melyek valami fehér — *albus* — festékkel be valának mázolvva, rajzolák az irást, és a táblát magát a falakra alkalmazák; vagy hogy magukra a fehér falakra festették a betűket. Ezen többnyire fűszes — gipsz — befestett táblák, milyeneket a praetorok, rendeleteik nyilvánítására használtak, a nyomtatott vagy irott falragaszok által pótoltatnak. A remekírókban említették egy másik módja is az albumnak, t. i. egy fatáblára felhuzzott és fehéritett bikabőr, melyre az irás festetett.

— F betű, mely az acoliái *digamma* (kettős gamma, Γ) jelével egyenlő, változtatott érvénnyel vitetett be a latinok által abc-jükbe, minthogy a lágyabb görög Φ, a keményebb nem csak ajakkal kimondható, hanem a fogakat is igénybe vevő latin f-nek tökélyesen meg nem felelt. Az Etruszkok ezen betűt 8-vel jelölték.

— *Carmen* — a régieknél szent képletke följegyeése, később költés mű — eredetét veszi *Carmen* Evander anyjától, ki Arkádiából átköltözvé, a legregiebb latin *abeet* alakitá.

— *Sub ascia*. Galliában talált római emlékeken a szokott D. M. bevezetési mondat fölött gyakran találtatik egy vésett *bárd* — *ascia* — S. D. A., vagy sub *ascia* DD. — *dedicaverunt*. Ezen képlet értelme fölött sokat vitatkoztak a tudósok, mig Maffei legvalószínűbb magyarázata el nem fogadtatott, t. i. hogy ez oly emlékeken találtatik, melyek a *bárd* alól, mint egészen újak, a faragó kezéből felállitattak.

— *Pallér* — *Polier* — a régi *Parlirer*, *Sprechertöl* veszi eredetét, az építőmestertől választott más mesterek és szószólók jelenlétében oly legényes közöl, kik már legalább egy évi vándorlásukat betöltötték. Az építési színben — *Bauhütte* — mi alatt a kőfaragók testvérisítő színhelye őrteszik, nevezetes személy volt, ő a legények és inasok legközelebbi előjárója, a tulajdonképeni művezető és a mester távozattal teljhatalmu képviselője.

— A *kereszt* — mint aláírást pótló, mint ma is divatban van az irni nem tudóknál, legregiebb korban is divatban volt, mit Nagy Károly császár neve alatt is egy régi okmányon láthatni.

(Folytatjuk.)

TÁRHÁZ.

A magyar hírlapirodalom 1861 elején.

Az év elején érdekesnek véljük, az összes magyar lapok jegyzékét összeállítani, hogy olvasóink az irodalom iránti folyton növekedő részvét élő bizonyosságait szemlélhessék. Ez is a irodalom életrealóság azon bizonyítványai közé tartozik, melyekre örömmel utalhatunk. Jelenlegi lapjaink következők:

- I. *Politikai napilapok.*
  - Sürgöny, szerk. Vérté Ernő, kiadó Emich Gusztáv.
  - Pesti Napló, szerk. b. Kemény Zsigm., kiadó Emich Gusztáv.
  - Magyar Sajtó, szerk. Hajnik Károly, kiadó Heckenast Gusztáv.
  - Pesti Hírnök, szerk. Török János, kiadó Werfer Károly.
  - Idők Tanuja, szerk. és kiadó Lonkay Antal.
  - Magyarország, szerk. Pompéry János, kiadó Wodianer.
- II. *Politikai hetilap.*
  - Politikai Ujdonságok, szerk. Pákh Albert, kiadó Heckenast Gusztáv.
- III. *Encyklopaediai képes lapok.*
  - Vasárnapi Ujság, szerk. Pákh Albert, kiadó Heckenast Gusztáv.
  - Képes Ujság, szerk. Vas Gereben, kiadó Werfer Károly.
  - Budapesti képes ujság, szerk. és kiadó Vahot Imre.
- IV. *Szépirodalmi és divatlapok.*
  - Szépirodalmi Figyelő, szerk. Arany János, kiadó Heckenast Gusztáv.
  - Hölgyfutár, szerk. Tóth Kálmán, kiadó Emich Gusztáv.
  - Divatcsarnok, szerk. Szabó Richard, kiadó Werfer Károly.
  - Nővilág, szerk. Vajda János, kiadó Heckenast Gusztáv.
  - Nefejeits, szerk. Bulyovszky Gyula, kiadó Kozma Vazul.
  - Családi kör, szerk. Emilia, kiadó Engel és Mandello.
  - Magyar hölgy- és divatlap, szerk. és kiadó Király János.
- V. *Néplapok.*
  - Nép ujsága, szerk. Sarkady István, kiadó Boldini Robert.
  - Hírmondó, szerk. Hajnik Károly, kiadó Heckenast Gusztáv.
  - Néparat, szerk. és kiadó Vas Gereben.
  - Uj idő, szerk. és kiadó Szini Károly.
  - Házi kincstár, szerk. és kiadó Ballagi Mór.

- VI. *Szaklapok.*
  - Religio, szerk. és kiadó Somogyi Károly.
  - Kath. Néplap, szerk. Kádas Rudolf, kiadó a Szent István-társulat.
  - Tanodai Lapok, szerk. és kiadó Lonkay Antal.
  - Prot. Egyh. és Isk. Lap, szerk. és kiadó Ballagi Mór.
  - Vadász és Verseny, szerk. és kiadó Bérczy Károly.
  - Orvosi Hetilap, szerk. Markusovszky Lajos, kiadó Müller Emil.
  - Gyógyászati Lapok, szerk. és kiadó Poór Imre.
  - Törvénykezési Lapok, szerk. és kiadó Szokolay István.
  - Zenészet Lapok, szerk. és kiadó Abrányi Kornél.
  - Gazdasági Lapok, szerk. Morócz István, kiadó a Magyar Gazdasági egyesület.
  - Magyar Gazda, szerk. és kiadó Érkövy Adolf.
  - Falusi Gazda, szerk. Galgóczy Károly, kiadó Heckenast Gusztáv.
  - Borászati Lapok, szerk. és kiadó Gyürky Antal.
  - Kerti Gazdaság, szerk. és kiadó Lukácsy Sándor.
  - Iparosok Lapja, szerk. Szabóky Adolf, kiadó Galgóczy Károly.
  - Férfi-Divatközlöny, szerk. és kiadó Jámber Endre.
  - Magyar Izraelita, szerk. és kiadó Rokonstein Lipót.

- VII. *Humoriztikus lapok.*
  - Üstökös, szerk. Jókai Mór, kiadó Heckenast Gusztáv.
  - Bolond Miska, szerk. Tóth Kálmán, kiadó Emich Gusztáv.
  - Garaboncz Deák, szerk. Szokolay Viktor, kiadó Werfer Károly.

- VIII. *Vidéki lapok.*
  - Kolozsvári Közlöny, szerk. Dózsa Dániel, kiadó Stein János.
  - Korunk, szerk. Fekete Mihály, kiadó Demjén László Kolozsvárott.
  - Szegedi Híradó, szerk. Kempelen Győző, kiadó Burger Zsigmond.
  - Debreczeni Közlöny, szerk. és kiadó Prépost István.
  - Delejtű (Temesvárott), szerk. és kiadó Pesty Frigyes.
  - Győri Közlöny, szerk. és kiadó Szilvásy Márton.
  - Pécsi Lapok, szerk. Bánffy Simon, kiadó íj. Madarász Endre.
  - Egri Ertesítő, szerk. Albert Ferencz, kiadó Zeisler Lajos.
  - Bajai Közlöny?

- IX. *Külföldi lap.*
  - Bukaresti Magyar Közlöny, szerk. Orszhegyi J., kiadó Koos Fer.

Ez mostani hírlapirodalmunk. A gyors haladás e téren szembetűnőbb lesz, ha megemlítjük, hogy midőn 1854-ben a közönség minden rétegebe utat talált *Vasárnapi Ujság* megindult, akkor a fentebbi 52 lap közül csu-

pán a következők 4 lap létezett u. m. Pesti Napló, Hölgyfutár, Religio és Gazdasági Lapok. A többi mind azóta keletkezett, s azóta terjeszti az ismeret és érzület magvait. Az ég tartsa meg valamennyit e nevelje a magyar olvasó közönség létszámát és részvétét azon fokig, melyet a „természetes határok“ eléje szabnak, s melytől, daczára az eddigi gyönyörű eredménynek, még mindig távol vagyunk.

Irodalom és művészet.

+ (*Magyar közjog.*) Heckenast Gusztáv ily című munkára hirdet előfizetést: „*A magyar közjog alapvonalai.*“ gróf Cziráky Antal Mőzes nyomán írta *Hegedüs Lajos*. Ez már rövid idő alatt a második magyar közjogi munka, melyre előfizetést hirdettek. Örülünk, hogy irodalmunk e téren is mozogni kezd, annál is inkább, mert hazai nyelvünkön ir Magyar közjogi munkával Beöthy Zsigmond „*Elemi magyar közjog*“ című, kezdőknek való munkáján kívül, nem igen birunk, s a mi volt is, rég tisztán elfogyott; gróf Cziráky hasonartalmu műve pedig, bár jelessegre ritkítja pártját, nem felel meg egészen a közszükségnek, mert latinul levén írva, a mostani fataltság, e nyelvben nem elég jártassága miatt, nem veheti annak kellő hasznát. — Ezen, mindenesetre hiányt pótolandó mű 15—20 ívre fog terjedni s 4 füzetben 5—6 hét alatt jelenendik meg. Az első füzet már kikerült a sajtó alól. Az egész munka előfizetési ára 2 ft.

+ (*Heckenast-Bajza Lenkétől*) Engel és Mandello nyomdatulajdonosoknál egy kötet uti képek fognak nemsokára megjelenni. Azon mutatványok után, melyeket e munkából a Nővilág hozott, igen érdekes művet várhatunk.

+ (*Széchenyi-emlékkönyv.*) Ily című albuma Nagy-Körösi, az ot-tani ref. főiskola megbízásából Rácz Miklós és Veress Károly mint szerkesztők előfizetést nyitnak. A könyvnek, mely mintegy 10—12 ívre terjed, tartalma a főlhálás szerint részint ismert hazai írónk műveiből, részint a nevezett önképző társulat tagjainak megválatott dolgozataiból álland. Az album jövő május elejére ígértetik, s tiszta jövedelme az országos Széchenyi-szoborra fog fordittatni. Előfizetési ára 1 ft, mely február 15-ig Nagy-Körösi szerkesztőkhöz küldendő.

+ Székesfehérvárott ily című munka jelent meg: „*Nőtlenység.*“ írta *Rapos József*. Ára 1 ft. Tiszta jövedelme a Székesfehérvárott állítandó Vörösmarty-emlékre van felajánva. A 130 lapnyi könyv megvondelhető Székesfehérvárott Rader Antal könyvtársnál vagy a kiadó-szerzőnél. Az eddigi előfizetők példányai már szétküldettek. Az ezental érkező megrendelések az ugyancsak Rapos Józseftől nemsokára megjelenendő „*Alapnevelésügy*“ című könyvben fognak közléstenni.

+ (*„Álom és valóság.“*) Ez a czime b. *Podmaniczky Frigyes* legújabb, kétkötetes munkájának, mely közelebb megjelent. Az egész mű 300 lapra terjed, s tartalma következő: Szerelem, szeretet, hölgyeink. — Csinosság, kényelem. — Falusi élet, nevelési rendszer. — Egy csók nem a világ. — Értsük meg egymást. — Ne félj, mig engem látsz.

+ (*Vadnay Károly „Eszter, a szép kardalmokny“*) című új regényének első kötete már megjelent. A másik is követi néhány nap mulva, s akkor a kettő együtt, az előfizetőknek az ígért határidőre megküldetik. A kiállítás igen izletes. Január 15-ig előfizetések folyvást elfogadhatnak, s az összegek a kiadó Engel és Mandello urak nyomdájába küldendő.

+ (*Wohl Janka költeményeire*) Engel és Mandello mint kiadók előfizetést hirdetnek példányonként (mintegy 30 ív) 1 ft 80 kr, diszkötésben pedig 2 ft 50 kr krjával. A megrendelések e hó végeig küldendő be. Az előfizetési főlhíváson Jókai ajánlása olvasható.

+ (*Maszkák Hugo*) becsánatot kér előfizetőitől, hogy „A Pesti Napló föbb munkatársai“ című képe, nyomdai akadályok miatt eddig meg nem jelenhetett, azonban ígéri, hogy f. január végeig a példányok szét fognak küldetni. Ez időpontig folyvást fogadhatnak el előfizetések 2 ftjával, vagy 1 ft 50 krjával a papir minősége szerint.

+ (*Remellay Gusztávól*) közelebb „Az Árpádok hölgyei“ című munka kerül sajtó alá. „Multunk hölgyei“ című művének második kötetét pedig legközelebb szét fogja küldözni.

+ (*A kereskedelmi magyar műszók megállapítása végett*), mint halljuk, bizottság van alakulóban. Az eszerint készitendő üzleti könyvek újv-tól kezdve már kaphatók is lesznek.

+ (*A „Magyar izraelita“*) című hetilap, Rokonstein Lipót rabbi szerkesztése mellett, f.évi január elejétől fogva minden csütörtökön jelenik meg. A lap programja szerint föfeladata lesz: a magyar izraelit hazafiai szellemben művelni, kitünőbb fönyoldalában a magyar nemzetnek bemutatni, s az ezzel leendő egybeolvásátát mindinkább elősegíteni. Ára egész évre 6 ft., félévre 3 ft.

+ (*A „Sárospataki füzetek“*) című protestáns tudományos folyóiratból megjelent a negyedik évfolyam X. füzete, melynek föbb czikkei a következők: A krisztianizmus birkozása a világgal. Dr. *Heisler József*. — Közlemények a vallásbölcsészlet mezőjéről. XI. *Peti József*. — Rousseau neveléstana, Emiljében kifejtve (utolsó közlemény). *Szeberényi Lajos*. — Vallásügyi tárgyalások az 1839—40. évi országgyűlésen. *Bodon Ábrahám*. — Gömörvármegye folyamodása a palatinushoz 1677. *Szentpéteri Sámuel*. — A folyó (1860.) évi szeptemberben tartott egyetemes tanári értekezlet ügyében. *Egy tanár*. stb.

+ (Akadémiai jutalomhirdetések.) A m. Akadémia dec. 22-én tartott közös ülésében elhatározta, a hölgyek alapítványából következő tudományos kézikönyvekre jutalmat hirdetni: 1) vegytan, 2) növényzeti földrajz, 3) a földtan alapvonalai, 4) állati élettan alapvonalai, 5) természetani földrajz, 6) bölcsészeti erkölcsstan, 7) görög államrégiségek, 8) a festészet egyetemes története. E kézikönyveknek, kell, hogy az illető tárgyakat alaposan, a tudomány állásához, a kor érdekeihez, úgy a művelt osztályok szükségéi és készületei fokához mérten tárgyalják. Egy-egyily kézikönyvnek legalább 15 kisebb nyolczadrét ivre kell terjedniök. Mindegyik pályanyertes mű jutalma 300 ft. A pályázó művek szokott módon fölszerelve 1862. martius 31-ig az Akadémia titkokához küldendők be.

+ (Gróf Batthyányi Arthurné szül. Aprazin Julia) ismét egy magyar tárgyú regényt írt francia nyelven, Eiluj Nixarpa álnév alatt (mely visszafelé olvasva a grófnő családi neve). Ezen regényt, mely még csak kéziratban van, Toldy Ferencz fia, István fordítja magyarra.

+ (Riedl Szenté hazánkfia) s prágai egyetemi tanár, tudományos munkáiról szóló birálati folyóiratot szándékozik megindítani.

— (Második philharmoniai hangverseny.) (Bérlében.) A nemzeti színház zenekara tagjai által, a magyar nemzeti Múzeum díszteremében, Erkel Ferencz vezérlete alatt, vasárnap, január 6-án. — *Musorozat*: 1. *Symphonia*, B-durban Schumann Róberttől. 2. *Végjelent*, Bánk-bán című új operából Erkel Ferencztől, előadja Hollós-L. a. és Kőszeghy ur. 3. *Beethoven L. heggedü-versenyének első szakasza* D-durban, játsza Reményi Ede, a kadencziát szerző Reményi Ede. 4. *Magyar ünnepély-nyitány*, Mosonyi Mihálytól. — A jegyek, ugymint kör- és zártzékre a teremben 3 és 2 ft. o. é., a karzatra 1 ft. 50 kr. o. é., nemkülönben belépti-jegyek 1 ft. o. é., s a karzatra 50 ujkrón Rózsavölgyi és Treichlinger urak műkereskedéseikben, az előadás napján pedig a pénztárnál válthatók. Kezdeté pontban 4 1/2 órákor délután.

— (Kérélem.) Tisztelettel figyelemzetnek azon t. urak, kikhez a „Márton Istvánnak, a pápai ref. főiskola alapítójának életrajzára“ kibocsátott előfizetési iverem mentek, és kik még vissza nem küldötték ezen iverket, hogy az életrajz már megjelent, és a napokban el is kezdem az egyes példányok szétküldözését. — Egyuttal kéretnek a többi lapársak is, ezen soroknak szives fölvételére. — Pápán, december 27-én 1860. — Szabó Károly, ref. k. t. tanár.

Egyház és iskola.

+ (Egerből) írják a „P. Naplónak“, hogy mult hó 22-én ott megható ünnepély volt a protestáns imaházban, melyben ezuttal az első isteni-tisztelet tartatott. Volt ugyan már itt, mindjárt a reformáció kezdetén, prot. egyház, de ez, Eger várának a törökök által 1596-ban történt elfoglalásakor végkép elpusztult. Azóta 264 év folyt le, s csak most sikerült néhány itt lakó protestánsnak, különösen a lelkes Vasváry Károly megyei alügyésznek, ki hitfeleinek ideiglenes imahelyül háza egy részét engedte át, — új protestáns egyházat alapítani, s azt a maklári anyaszentegyházhoz csatolni. Protestánsokon kívül számosan jelentek meg az ott lakó katolikusok közül is ez ünnepélyen. A megható szent beszédet Czelder Márton, losonezi ref. lelkész tartotta.

Ipar, gazdaság, kereskedés.

b. — (A Transilvania vasmű-bányászáság.) Dornig William, Müller Károly, Zeidner József, Zeidner Eliz, Müller Julia, Nagy Ezekias Erdélyben részvényekre egy vasmű-bányászáság megalapítását tűzék ki célulul, mely Transilvania nevet viselend, s annak alapítására már megis nyerték a bányahatóságí engedélyt. — A vállalat létesítésére 640,000 ft szükséges s e tökélt 128 darab ötezer forintos bányarész (kuksza) által tervezik fedezhetni. Minden ötezer ftos bányarész tizenkét részletben, három havi időközökkel, fizetendő be, úgy azonban, hogy az első évben 2000, a másik két év mindegyikében 1500 ft teendő le. Hogy a közönség minél nagyobb része résztvehessen a vállalatban, egy ily bányarész, egész 20 apróbb részekre lesz felosztva s ily huszadrész 250 ftba fog kerülni. — A föntirtaknak hosszabb kutatás után, sikerült közel Erdély vég-dél-keleti határához, Brassótól két mérföldnyire, a Tömös-i és Ojtoz-i legártabb utzorosok közt levő pontokon, Zágón, Papola, Körös, és Kovászna helységek területén kiapadhatlan bőségű és legjobb minőségű vaskő-telepeket felfedezni. Az itt talált kövek 40 százaléki vasat tartalmaznak. Itt akarják az illetők a vasmű-bányászáságot létesíteni. — A leendő vashámormű szervezését s kezelését, mint teljhatalmu igazgató, szerződésileg és saját felelősségére a Manchesterből származó Dornig William vállalta el, ki szakavatottságának úgy külföldről, mint hazánkból számos bizonyítványait birja felmutatni. Fizetése csupán a természetend cikkekkel szálalékból álland. — Az alapítók bizton remélik, hogy vashámoraik készítménye az egész Feketetenger partjain, Konstantinápolyban, Smyrnában, de sőt Amerikán át Peraiában is nevezetes kelendő-égre fog találni, mivel a nevezett vidékekhez közelebb egy vasműgyár sem létezik. — Az alapítók számítása szerint évenként 50,000 mázsa különféle rudvas-, aczél- és vaslemez gyártmány termelhető. Ennek mászáját 10 fttal véve, a bevétel 500,000 ft, miből a kezelési költségeket levonva, osztaléklul 250,000 ft marad; s miből egy bányarészre (kukszara) 1269 ft 53 kr. fogna jutni. — A bányarészt szerezni óhajtok Erdélyben Brassóban Müller Károly kereskedőnél nyerhetnek bővebb felvilágosítást.

+ (A legnagyobb hajógyár Európában) Merseyben van, Liverpool föl-ellenében. Maga a gyárépület 600 láb hosszú, s területe 99,000 lábat foglal el. E gyárt 1824-ben alapították, s 1858-ig nem kevesebb, mint 230 hajó került ki belőle, 95,000 tonna bennékel. A gyári munkások száma mintegy 15,000.

Közintézetek, egyletek.

b. — (A magyar Akadémia) dec. 22-ki ülésében Salamon Ferencz ur tartotta székfoglaló beszédét Csokonai jeles művéről, „Dorottyról“ értekezve. — Az illető bizottság javaslata szerint a nődíjra jövőben nyolcz pályázat fog nyilni. — Az eddig díjat nyert munkák „Tudományok Csarnoka“ közös czim alatt fognak megjelenni.

b. — (A magyar természettudományi társulat) dec. 29-én tartott közgyűlésén új elnökül egy évre, titkos szavazás után dr. Bugát Pál urat választák meg. — A társulat rendes ülései mellett, népszerű előadásokat is szándékozik rendezni, mely tárgyról azonban még előbb a választmány fog tüzetesben tanácskozni. — Kátay Gábor és Tóth Sándor urakat másodtitkároknak neveztek ki. — A társulat számos új taggal gyarapodott.

b. — (A magyar kertészeti társulat) e hó 7-én az egylet helyiségeiben közgyűlést tartand, hogy a mult dec. 15-ki közgyűlés határozata szerint, az elnök, alelnök, tizenkét választmányi tag, a titkár és pénztárnok választása megtörténjenk.

+ (A Kisfaludy-társaság) a legközelebb lefolyt évben dec. 27-én tartotta rendes havi ülését, melyben számos alapítvány és egyéb adomány jelentetett be. Az alapítók sorába léptek ujabbban: Antunovits Kálmán, Egressy Samu, Kármán József, gr. Nádasdy Lipót és Rottenbiller Lipót. Molnár György színigazgató pedig egy, a Kisfaludy-társaság alapítókéje gyarapítására Szegeden tartott szini előadás jövedelmét (75 ft 50 kr.) küldte be. A társaság könyvtára ujabbban 60 darab ajándékozott könyvvel szaporodott. Jelentetett az is, hogy a kívánt módosításokkal filterjesztett alapsabályok megerősítve leérkeztek. Előadást Toldy Ferencz tartotta, a Spitsich László által beküldött Kisfaludy Károly-féle levelekről. A jelen ülésben elhatározatokat a pártolókat illető könyvek kiadásának megindítása, s egy bizottság nevezetett ki a febr. 6-án tartandó közgyűlésre vonatkozó tárgyak előkészítése végett.

+ (Az első magyar biztosító-társaság) hazánkban mind népszerűbbé válik. A legközelebb lefolyt évi eredmény legalább fényesen bizonyítja azt, hogy a kiállított kötvények száma már meghaladja a 400 ezeret, s a befizetett díjak mintegy 2,700,000 ftra ragnak. A bejelentett tüz-jég- és szállítás-károkat száma 4570: 1,655,704 ft öszeggel. A gyorsaság, melylyel a kártalanítási összegek az illetőknek megtérítetnek, nagyban növeli a társaság iránti bizalmat.

b. — (A vakok karácsonfája.) Bohus-Szőgyényi Antonia és Wodjárn-Aczél Albertné lelkes asszonyok, mint több éven át, úgy ez idén is kitünő bőkezűséggel gondoskodtak a vakintézetbeli növendékek számára karácsonfáról. — Az intézet igazgatósága nyilvános köszönetet szavaz a nevezett intézetnek.

+ (A budapesti „népkör“) dec. 30-án tartotta alakító gyűlését a Múzeumban, nagyszámu közönség jelenlétében. Elnökül Fényes Elek, jegyzőül pedig Kiss János választott meg, ezután 20 tagu bizottmány lön kijelölve, mely a társulat ügyeinek vezetésével van megbizva.

Közlekedés.

b. — (Vitelbér-leszállítás.) A bécs-ujszönyi vasutvonalon a kendermag és repce szállításánál a nyáron kihirdetett vitelbér leszállítását bizonytalan időre meghosszabbíták.

b. — (A bélyeggel ellátott levélborítékok) a postahivataloknál e hó 15-től kezdve lesznek kaphatók.

Vegyes hírek.

b. — (Rómában a Tiberis folyó) annyira kidagadt, hogy árja 1853-ki magasságát érte el. Több közellevő utcában csak csónakok segítségével lehetett közlekedni. Négy nap mulva, dec. 15-kén, a víz apadni kezdett ugyan, hanem az azelőtt is nagy nyomor, most még rettentőbb alakban mutatkozik.

b. — (Kadicsot, Daniló montenegrói hercege gyilkosát) halálra ítélték és Kattaróban ki is végezték.

b. — (Tüntetés Prágában.) A prágai egyetem hallgatói folyamodtak, hogy templomukban vasárnaponként a hitszónoklatokat ne mindig csak németül, hanem egyik vasárnap németül, a másikon cseh nyelven tartsák. E folyamodásnak nem lett eredménye, minek folytán dec. 16-án, midőn a hitszónok ismét németül kezdé beszédét, a tanulók azonnal mind eltávoztak a templomból.

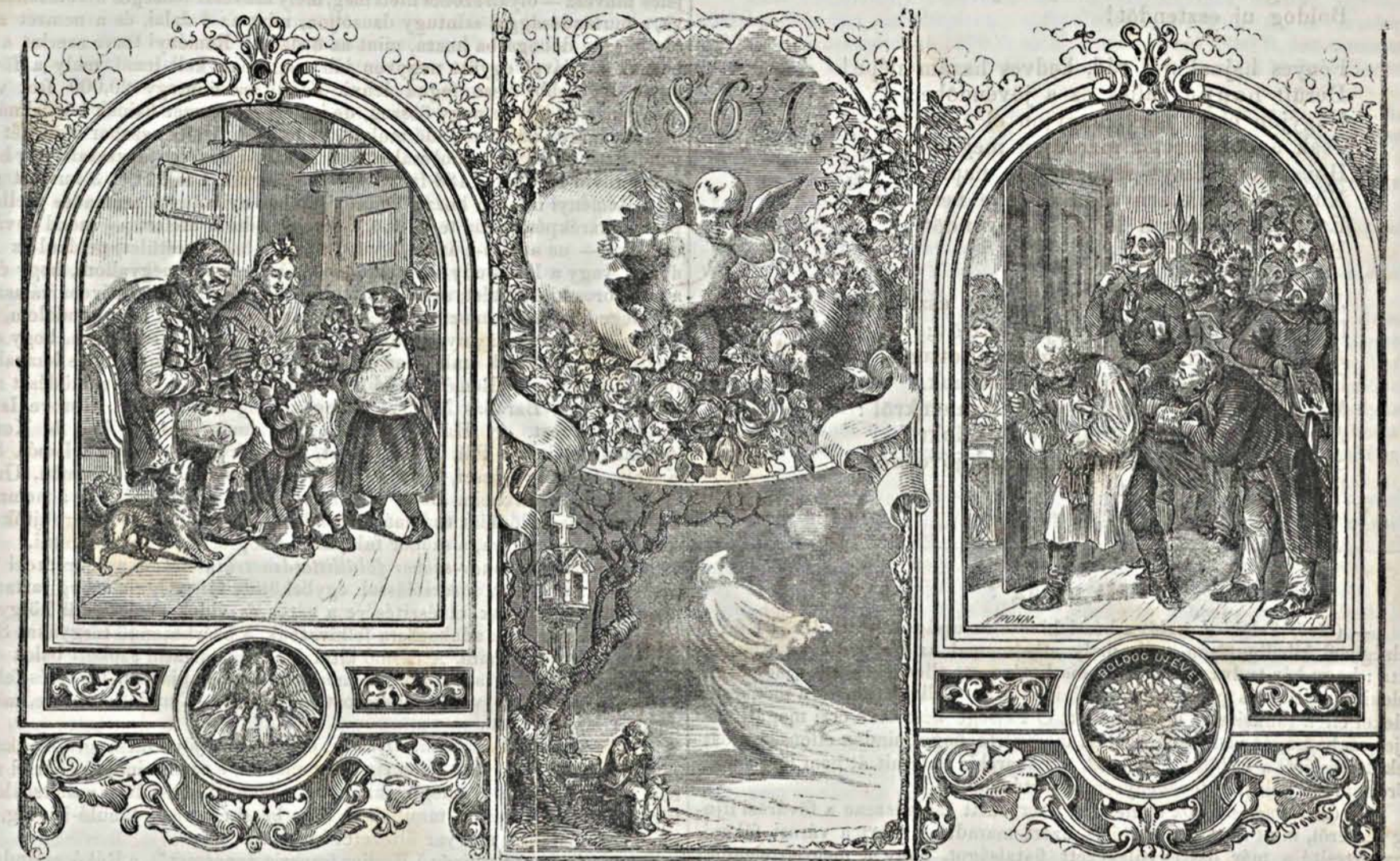
+ (A Haynau-album) még mindig közbeszéd tárgya. Utánjárás folytán kiderült, hogy ez album eszméje dr. Pluhovszky Ferencztől ered, ki annak kéziratát is maga szolgáltatva a könyvnyomdába; hogy az albumon foglalt verset egy cs. kir. pattantyus kaplár írta; s hogy a nevek betűrendben, mind egy kéz által voltak írva. Maga Haynau leánya, Haynau Klotilda megkérdetve a nála levő eredeti példány aláírásai iránt, dec. 25-én kelt s Gyhyczy urhoz intézett levelében jelenti, hogy ott is betűrendben vannak a nevek és sajátkezűleg aláírva egy sincs.

b. — (A tunisziak Afrikában) az e nyári napfogyatkozás alkalmával egy ottlevő angolt akartak megkövezni; állítván, hogy a nap e kereszttyén jelenléte miatt sötétül el. A tunisziak általán mindent tisztátlannak tartanak, a mihez kereszttyén hozzáér.

b. — (Szt. Ilona szigetét) I. Napoleon foghelyét, az angolok igen erősítik. Talán csak attól félnek, hogy III. Napoleon elfoglalja?

b. — (József nádor szobrának leleplezése), a mostani viszonyok miatt bizonytalan időre van elhalasztva.

Vasárnapi Ujság 1-ső számához 1861.

BOLDOG UJÉVET.

Boldog új esztendőt!

Jó napot, magyarok, s boldog új esztendőt! Ime, megértük a tavalyi jövendőt; Haj, de nagyon vártuk, haj, de sohajtottunk, Addig-addig végre csak belejutottunk. Mint egy nehéz álom felnyilt szemünkön: A multnak nyomása lehullt lelkeinkről S szabadon lélekzve várjuk a jövendőt . . . Boldog új esztendőt!

Az elmúlt esztendő naptárát bezárva Többihez teszszük a mestergerendára, Záporeső, tüzvész, jégcsapás, mi benne Fekete tentával fel vagon jegyezve, — Legyen tanuságul majd az ivadéknak, Hogy ennyi bú közt is hitünk meg nem ingadt; Söt reménnyel várunk kedvezőbb jövendőt . . . Boldog új esztendőt!

Zimankós idő járt s a szilaj mennydörgés Ijesztőn hatott ránk, mint a halálhörgés; De erős tornyunknak villámhárítója A tüzes mennykövet könnyedén leszörta. S imádkozva állunk a magas Sionon, — Oly közel van az ég, de ránk mégsem omol — Imádkozva állunk, várjuk a jövendőt . . . Boldog új esztendőt!

Bölcsességünk követ egy erős sziklával Növelte az ég ez ó-év elmúltával: Hogy a szilárd jellem s igazi kitartás Drága gyémántkövén megtörik a gazság; S hogy a jog, igazság szent lelkesedése Áldást hoz az égből a kesergő népre. Áldást hoz az égből s egy dicsőbb jövendőt . . . Boldog új esztendőt!

Szeretnétek ugy-e a jövőbe látni? Hogy fog a sültgalamb majd szájunkba szállni? Nézzétek a multat, ez az emberé már, A világ kereke ezután is úgy jár. Buzditson tettekre az ösök példája, Ez az ember tiszte: dolgozni javába. A többi: nyugottan várni a jövendőt . . . Boldog új esztendőt!

A haladók előtt kitűzve a zászló, „Előre, előre!“, ez rajta a jelszó; Ott lobog selymén az erény koszoruja, Ujra feltűzte rá védangyalunk ujjá. Siessünk elérni, s kik maradnak vesztge, Ez új esztendőben bizonynyal elvesznek; Teremtsünk magunknak önmagunk jövendőt . . . Boldog új esztendőt!

Fényes hajnal s nappal nincs éjszaka nélkül, Szivárvány mosolyog borulatos égrül: Küzdelem után nyer a diadal életet, Magunkban s kívülünk legyőzve a vétket.

Elkábúl a gyenge, elcsügged a gyáva
S az erőt megtartja hite, igazsága —
S nyugodt öntudattal várja a jövendőt . . .
Boldog új esztendőt!

Fényes hajnal néz rád, kedves hazám népe!
Derült nappá váljék ez a jövendőbe;
Hagyjon el az éjjel, hagyjon el a bánat,
Csak a honszeretet maradjon meg nálad.
Honszeretet fénye fényesebb a napnál,
Nincsen annak árnya és soha le nem száll;
Ez lövelli reánk a legszebb jövendőt . . .
Boldog új esztendőt!

Jó napot, magyarok, s boldog új esztendőt!
Ime, megértük a tavalyi jövendőt;
Addig-addig vártuk, addig sohajtottunk,
Isten kegyelmével míg belejutottunk.
Mint egy kinos álom felnyílt szemeinkről:
A multnak nyomása lehullt lelkeinkről
S várva várja keblünk a szabad jövendőt . . .
Boldog új esztendőt!

FEJES ISTVÁN.

Mi újság?

— (Gróf Teleki László) a bécsi hivatalos újság szerint, dec. 31-én Ő Felségénél kihallgatáson volt, mely alkalommal az Uralkodó kinyilatkoztatta: hogy bár tudva van előtte ama határozott ellenségeskedés, melyet gr. Teleki annyiszor és pedig a legújabb időkig az uralkodó-ház és a monarchia érdekei ellen tanúsított; mindamellett Ő Felsége készletve érzi magát, neki teljes szabadságát visszaadni. Teleki megígérte, hogy minden ellenséges összeköttetéséről a külföldön lemond, a monarchia határait át nem lépi s egyelőre minden politikai tevékenységtől tartózkodik.

— (A Béner püspök tiszteletére) tervezett fáklýszene a fővárosi ifjúság részéről, mint a „Sürgöny“ írja, azért maradt el, mert a városi főkapitány értesíté a már összegyűlekezett fiataltságot, hogy a megtiszteltendőt főpap már akkor eltávoztolt volt Pestről. Azonban Abonyban, hova rokonai látogatására ment, legszorosabb incognitójá daczára sem kerülheté ki a fényes fogadtatást. A vaspályánál az abonyi ref. lelkész megható beszéddel üdvözölte, s aztán harangzúgás közt a népből alakult lovas banderium kiérte be a városba, hol a rom. kath. segédpap intézett hozzá beszédet, melyre a püspök ur megindult hangon felelt s aztán lakására vonult.

— (Jekelfalussy püspök), ki az 1848-iki események miatt száműzetésben élt s mindezt legnagyobbrészt a Trautnórá Gmundenben tartózkodott, engedelmel kapott hazájába visszatérhetni.

— (Aponyi György gróf) az országbírói állomást véglegesen elfogadta. A kir. személynöki állomásra még nincsen jelölt.

— (IV. Vilmos Frigyes porosz király) jan. 2-án éjjel elhunyt. A regensherczeg I. Vilmos király név alatt tovább folytatja uralkodását.

— (Pest város tisztújítása) f. január hó 2-án ment végbe. A közgyűlés a megyeházban tartatott, hol nagyszámu néptömeg jelent meg. A városban már kora reggel több helyt nemzeti zászlók lobogtak, jelentvén a nap fontosságát. A gyűlés gr. Károlyi György, mint választási elnök, reggel 9 óra körül rövid, világos beszéddel nyitá meg. A választás eredménye 1/2 12 óra körül hirdettetett ki, mely szerint főpolgármester lett: Rottenbillér Lipót; főbíró: Gráf József; főkapitány: Thaisz Elek; főjegyző: Királyi Pál; alpolgármester: Ságody Sándor.

— (Kunszt József, kalocsai érsek ur özvegye) 500 ftot adományozott Markó Károly festményeinek megvétele.

— (Kállay Ferencz), m. Akad. r. tag, veterán-tudósunk, jan. 1. és 2-ka közti éjjel elhunyt. Béke hamvaira!

— (Jókai Mórt) közelebb azon kitüntetés érte, hogy a komáromi megyei gyűlésen tiszteletbeli főjegyzőnek választották meg.

— (A komáromi megyei honvédek), mint a „Gy. Közlöny“ írja, az ácsi csatában elvérzett honvéd bajtársaiknak emléket akarnak emelni, s reménylik, hogy e tervet a megye is magáévá teendí.

— (Érdekes bizottmányi tagok.) A megyegyűléseken több helyt megemlékeztek külföldön élő menekült hazánkfiairól. Így Zemplénben Kosuth Lajos, Komáromban Klapka és Perczel tábornokokat s Thaly Zsigmond alezredet, Pestmegyében gr. Teleki Lászlót, Sárosmegyében pedig Pulszky Ferencz, Ujházy László és Kükemezey Mihály menekülteket választották meg megyei bizottmányi tagokul.

— (Vas megye bizottmánya elhatározta), hogy minden Széchenyi- és Batthyáni-ivadék, a ki ott lakik, tagja legyen a megyei bizottmány.

— (Névváltoztatás.) Az országban sokak által ismert pesti váczutczai kereskedő, Brunner, nevét Kuti-ra változtattá. — Bizony furcsán is esik Pesten, Magyarország fővárosában, a boltok felett azt a sok erger, bergger vezetéti idegen hangzúsu nevet olvasni; pedig e nevek viselőinek nagy része már rég magyar.

— (A Petőfi-szobor ügyében) Reményi Edecs, P. Napló-ban egy hosszú cikket közölt, melynek főpontjai ezek: „A ki lánghevű dalai által a magyar népszellemnek halhatlan kifejezést adott; annak emlékét — írja a jeles művész — olyan szoborilleti meg, mely művészi fenséges alkotásánál fogva, a mulandósággal szoborilag daczoljon, mint az ő dalai, és a nemzet szívét oly büszké dobogásba hozza, mint az ő dalai.“ Reményi terve szerint a szobornak talajával együtt negyven láb magasnak kell lenni, mely a főváros egyik legszebb díszé fogna lenni. Kiállítására mintegy 20,000 ftot venne igénybe, a mi ugyan nagy összeg, de ismerve a nemzet fiainak buzgalmit, reményli, hogy az nem sok idő múlva együtt lesz. Mióta a szobor eszméjét megpendítette, mindenütt ahol csak hegedült, szép részvétet tapasztalt, úgy hogy maga rövid idő alatt 1488 ft. 30 krt, 1 aranyat, 1 tallért és 3 huszást gyűjtött. Reményi minden hozzá bejött összeget nyilvános számadás mellett, a pesti takarékpénztárba tesz le. „Sokat tűnődtem afelett — mond tovább a cikkiró — ne adjam-e át az ügyet valamely hazai testület, például az Akadémia, vagy a Kisfaludy-társaság kezébe? Őszintén megvallom, hogy én azt a sokszorosa kitüntetés; azt a lelkesedést, melylyel a haza szívem választottját, hegedütem elhalmozta; nemesebben meghálálhatni nem gondolom, mint ha hazámfiainak azon megnyugtató gondolatot engedik élvezhetnem, hogy egyik szellem-rokonomnak emléke az én indítványom és lelkiismeretes buzgalmam folytán jött létre.“ Reményi eddig következő hazafiak közreműködését nyéré meg: Arany, Barabás Miklós, Csengery, Egressy Gábor, Gorove István, Greguss Agost, gr. Haller Sándor, Henszleman Imre, Jókai, b. Kemény Zsigmond, Királyi Pál, Pákh Albert, Pompéry, Rottenbillér Lipót, Szász Károly, Székely József, Tomory Anasztáz, Tompa, Tóth Kálmán, Urházy György, b. Wenkheim Bela. E bizottmány minden lépéséről a nemzet, a hírlapok utján időnkint tudomást veend. A szoborra aláírók és gyűjtők névsora pergameen írva, a szobor talapzatába fog örök időkre letétetni.

— (A Csokonai-szobor fölállítására tekintettel) a debreczeni polg. casinó január 30-án kisorsolással egybekötött táncvizalmat fog tartani. A kisorsolandó tárgyak elkészítésére a város és vidék nemeslelkű hölgyei, a férfiak pedig szintén adakozásra felhivatnak. A beérkező tárgyakat Szabó Bálint ur fogja átvenni. A casinó által évenként tartatni szokott bálók e farsang folyama alatt szintén végbemennek. Ezek napja jan. 14-ke és február 11-ike. — A casinó végre elhatározta, az „Idők Tanuját“ kivéve, minden magyar lapot jártni.

— (A pesti egyetemi ifjúság) egy része a jövő farsangra is alkalomszerűen tartotta jogász-táncvizalmat tartani, s ezen mindenki bármilyen ruhában, még frakkban is, megjelenhetik. Ez igen szép példája a mérséklet- és türelmességnek, s sokat tanulhat ebből a bécsi és gráci tanuló-ifjúság, mely táncvizalmaiból a magyar iltözöttet kitiltotta.

— (A győri fiatalok.) Berlioz francia zeneszerzőt, a Rákóczy-indulóra szerzett hatalmas átirataért ezüst babékoszorúval fogja megtisztelni. Az erre szükséges összeg már nagyrészt együtt levén, az ezüstkoszoru már meg van rendelve.

— (Budán is lesznek magyar színi előadások.) Tudjuk, hogy Molnár György, vidéki sziniszegató már évek óta siker nélkül fáradozott egy engedély kieszközlésén arra, hogy Budán néhány magyar színi előadást rendezhessen. Most, mint értesülünk, a budai városi tanács végre megadta a kért engedélyt. A nevezett tanácsnak idevonatkozó határozata így végződik: „A főváros csak örvendeni fog, ha a kebléből több évig száműzve volt magyar színművészetet ismét élvezheti, s annak létesítésénél a tanács közreműködését nem fogja megtagadni.“ Eljen!

— (Molnár György), mint a szegedi és balaton-füredi színházak igazgatója, egy fölívást tesz közzé, melyben felszólít minden hazafit, hogy azon színháznak, melyet Balaton-Füreden, az ő múlt évi felhívása folytán begyűlt pénzből építeni kezdtek, teljes fölépítését hazafias adományokkal előmozdítsin sziveskedjenek. Az adakozások Balaton-Füreden, Ecsy László fűrdő felügyelőhöz küldendők, ki a munkálatokat vezeti s az egész adakozás és építkezési költségről annak idején nyilvánosan számolni fog. Molnár fölkeri pályatársait is, hogy minden színtársulat rendezzen az új balaton-füredi nyári színház építési költségeinek földözésére egy előadást.

— (Egy magyar sir a Pére la Chaiseben.) A „Hölgyfutárban“ következő érdekes levelet olvassuk: „Ez év (1860.) tavaszán Párisban voltam. Fölkerestem a világhírű temetőt, s a magasztos halotti csend, ellentétben a zajos és pezsgő városi élettel, melyen hatottak rám. Lelkem a multban merengett. Vezetőnk megtudta, hogy magyarok vagyunk, s azon megjegyzésére, hogy ő bennünket egy magyar őrnagy sirjához vezetend, követtük őt. Bokrok és bozótok közt egy kidőlt fehér márványfal feküdt előttünk, melyen e szavak voltak olvashatók:

BÉKÉSSY LAJOS.
Páris, november 13. 1849.
Szent ügy bajnoka
Nyugszik itt,
Fedhetlen bátor Levente,
Védni hazáját élt ő.
Isten nem akará, hogy
Sirassa.
Tiszteletjök emléket,
De ne őt szánjuk.

E sorok, habár nem a legkésebb költsézzel, de hazánk édes nyelvén írva, mélyen meghatottak. Kevés költséggel oly karba tétették, hogy ez az idő viharaival daczolhasson. — Utas! ha Párisba mégysz, keresd föl ez emléket, s az öreg és becsületes Mr. Mussault szobrász (198. Rue de la Roquette) szivesen elvezetend elhunyt hazánkfiahoz. — Gróf Batthyány Kázmér sirját haszatalan keresend itt. Ő a montmartera-i temetőben nyugszik.“

— (Kolosvári nemzeti színház.) Kolozsvár, dec. 18. 1860. Városunkban néhány hét óta Follinus színtársulata működik. Az igazgató törekvése, hogy t. i. repertoírját minél változatosabbá igyekszik tenni, s nem akarja az opera kedvéért a drámát háttérbe tolni, elismerést érdemel. Továbbá az igyekezet, mindent a lehető legjobban adadni elős, s állítani ki, szintén dicsérendő. Szóval, Follinus mindent megtesz, mi tőle telik, hogy a közönség jó előadásokat élvezhessen. S habár e színtársulat nem tartozik is a vidéki jobb társulatok közé, s ha nem képes is magas irányu drámai műveket előadni, egy érdeme megvan, az hogy azon körben, melyben mozog, becsülettel meg akar állani. S ha nem élvezhetünk is általa shakespearei műveket, s ha nem gyönyörködhetünk is, p. o. „Bánkban“ művészi előadásában, annál dicséretreméltóbb „Gritti“, „Szent László és kora“ művészi színrehozatala. Mert mit érne, ha p. o. Bánkban művészietlenül látnók előadva, kivált ha még emellett oly csonkán s megnyirbáltan történnék, mint fájdalom, darab idő óta a pesti nemzeti színházban is történnék? Ez megbántás volna a jó izlésű közönségnek, visszaélés a költő legbelső szándékával. A Kolozsvárt működő társág legjobb tagja mindenesetre Komáromi, ki, ugyszólvá, az egésznek központja, lelke a szaváló művészetben, s csaknem minden drámai előadások föllep. Különösen kitűnt, mint Don Caesar de Bazan a hasonczimű drámában, s mint Solom király a „Szent László és kora“ban. Megemlítendő még: Ujtalusy, ki a hősokeket, nagyvágúkat szokta személyesíteni, és mint Gritti jeles volt; Molnár az ármányos szerepekben; Boér, ki várnagyokat is személyesít, de sokkal inkább kitűnik, midőn valódi magyar nemeseket, s a magyar közélet alsóbb osztályu férfait személyesíti; mint czinkotai kántor a Mátyás-diakban jó volt; Vadász stb. stb. — A nők közül nevezetebbek Tóthné, ki az emelkedettebb tragikai muzsához hajlik, s a hősnőket szokta személyesíteni, mint Gertrud a „Gritti“-ben jeles volt. Follinusné, ki már alantibb körben mozog, a szende, s kedélyes szerepekben leginkább kitűnik, s mint Maritana a Don Caesarban jó volt. Ujtalusy a gyermeklyánkai szerepekben, Turcsányiné stb. — Jelesebb operai tagok Follinus, Pauly, Kaiser-Ernst, Pajor Nina, Szerdahelyi Nelli stb. — A napokban lépett fel először Demeter Mihály, Vörösmarty, Maróthán-jában, mint Bód. E tehetséges fiatal embertől még sokat várhatunk, ha képezi magát, jó színez lesz belőle. Most erős lámpaláz ellensúlyozta szép tehetségét. Szintén a napokban a „Normandi Penelope“ is adatott. De az előadás, bár az igyekezet nem hiányzott, rozslt ütött ki. Egyáltalában jobb volna az ily türes, természetlen művek színrehozatalával örökre felhagyni, melyek csak a szemet kápráztatják, de valódi élvezet nem nyújtanak. Visszatérző volt még, hogy többet ne említsék az is, midőn p. o. a „Csokonai első szerelme“ című színműben a személyesít a Szózatot énekelte, holott Csokonai jóval előbb élt Vörösmartyval. Ilyesmi a szinpad illuziójának megdő-betűje. Végül levelemet egy óhajással fejezem be. Az igazgató helyesen tenné, ha egy pár jeles drámai tagot szerződtetne, mi által körét nagyobbra ki fogná terjesztetni s egyszerűsind utat nyitni, a közönségnek magasb nemű drámai művek élvezhetésére is. — Ruszkay Sándor.

— (Még mindig civilizátorok!) Munkácsról írják: Midőn egyrésztől, főispánunk megérkezével szabadulunk a civilizátoroktól, másrésztől fájdalommal kell tapasztalnuuk, hogy megynék jelenleg kiskorúsága miatt helyettesített főispánjának 40 □ mérföldnyi birtokában, ugy a főtiszttség táncszokási jegyzőkönyvei, mint az egész uradalom számadásai, szerződésai szavalt minden hivatalos irományaikat német nyelven fogalmaztatnak. — Ha ez mindig így lett volna is, most az ildomoság ugy hozná magával, hogy egy örökös főispán, az ország századrészt magában foglaló birtok területén, az önállóságát jutott nemzetiségi igényeknek engedve, ezt megváltoztassa. — De annál botránysabb a dolog, hogy ezen germanizáló szándék, mintegy 15 hónappal ezelőt érvényesített csak, s oly gyöngédelen módon, hogy ezáltal némely tiszték állása majdnem lehetetlenné vált. — Van példa rá, hogy egy különben kiképzett ispántól, ki 5 anyátlan kisdednek apja, s ki neké tiszti eljárása feddhetetlen, azért, mert számadásait németül vinni nem bírta, ezek tőle elvették, s ő béresgazdának lejjebbítettet.

Valóban „difficile est satyram non scribere.“ ha a szegény magyar, hazájában, azért, mert németül nem tud, kenyerét veszíteni, vagy azt keserű lealacsonyítás mellett kiérdemelni kénytelen. — S ha kérdjük: kik ezen civilizátorok? Felelet: két bécsi bankügynök, kik egy volt fiaraczbiztosítorefuctusnak, azaz: főtisztnek ide hoztak, ki velük együtt a banknak elzalogosított szlavoniai koronabirtokokat dobra verte, s amugy bécaiesen számolni jól megtanult, de a mezei gazdaságról ép oly kevés fogalma van, mint a magyar matyánkról. — Egy bécei magyar.

— (Meglepi eljárás.) Csongrádról, dec. 13-ról írják: Mi csongrádiak megyeileg szintén szervezve levén, a megyei bizottsági gyűlésben résztvevő tagokat népgyűlésileg itt Csongrádon t. Rónay ur elnöklelte alatt megválasztottuk. Van itt egy tekintélyes izraelita lakos, neve Sváb Jakab, ki mind vagyonilag, mind értelmiség tekintetéből bármely körben felléphet; ezt szintén a nép megválasztá s a h.-m.-vásárhelyi megyeszervező gyűlésre küldé. De itt, t. i. Vásárhelyen a nép által választott, közbizalmu izraeliták, csak azért, mivel az 1848-iki törvények őt még nem polgárosították, egynehányan felszólalására egyszerűen kitörölték, a mire a csongrádi küldött Sváb Jakab izraelita megyeszervevénye azonnal haza jött. — A többi megyékben erőszakkal szabadalmüebben járnak el. Kár, hogy épen Csongrád tesz kivételt, melyet Magyarország egyik legmagyarabb megyéjének tartanak. Az ily könnyeden tett nyilatkozat, oly visszahatásokat idézhet elő, melyek eredményeit 11 év alatt eléggé volt alkalmunk érezni. Legyünk méltányosak, s mint a szabadságra megirt nemzet ne állítsunk új választófalakat fel a különféle nemzetiségek közt. — D. I.

— (Az országgyűlés) a „Sürgöny“ szerint valószínűleg a budai országházban fog tartatni, hol nagyobb és kisebb terem van az alsó és felső tábla számára.

— (Fizetések.) Pestváros főbb hivatalnokainak fizetése, egyelőre, következőleg van megállapítva: a főpolgármesteré 2100 ft, a városbíróé 2100 ft, a városkapitányé 1890 ft, az alpolgármesteré 1890 ft, hat tanácsnok mindegyiké 1680 ft, a főjegyzőé 1470 ft, a főügyészé 1470 ft, a főorvosé 1050 forint.

— (Moór) mult hó 31-én, mint a moóri csata évnapiján, a „P. L.“ szerint gyász istentiszteletet tartottak a Moór közelében elcselt magyarokért.

— (A szegedi izraelita kereskedő ifjúság) 112 ftot gyűjtött a magyar Akadémia részére és a Dugonics szoborra.

— (A Magyarországon kívüli örökös tartományokban) a diploma folytán 502 politikai hivatalnok lett fölöllegessé.

— (Leményi János), erdélyi román egyházfőnök, mint a lapok írják, engedélyt nyert, 10 évi száműzetés után ismét hazatérhetni.

— (A mult évben sikkasztások miatt elszökött pestvárosi kiadó Junek ügyében kiküldött városi bizottság beadta jelentését. A fölfedezett hiánylat 9956 ft 56 kr-ra rug. A bizottság, mint a „Sürgöny“ írja, ezen összeget Pestváros akkori polgármestere Konrád által vémenyezi megtérítendőnek, minthogy ő a nevezett egyént a községtanács beleegyezése nélkül helyezte hivatalba, számos régi hivatalnok mellőzésével. (Üthetik már a nyomát!) Konrád akkorban ugy nyilatkozott ama mákvírágóról: „hogy mintaképe a hivatalnokoknak.“

— (Nagy szelvéssz dühöngött) dec. 22. az orosz Kronstadt vidékén, mely a házak tetejét leszaggatta, a kerteléseket kiöntötte, több magas épület falát megingatta, több fat gyökereitől kiszakasztta, az embereket az utcán fel-döntötte, egy társzerkeret, mely épen az uton állt, elindított, mely aztán egy mély árokba fordult, a kronstadti híres erődíveny falai több helyen ugy megrongálóvak, mintha csak az ellenség döngötte volna azokat golyóval. Ily roppant szelvéssz még senki sem ért meg e vidéken. A várost végpusztulás fenyegette, mivel több kémény is kigyult, de a lángokat épen maga a szer-telen szél fújta el.

— (Csalis.) Bonyhádon a legközelebbi újonczozás alkalmával a vizsgáló orvos több szülőtől pénzt fogadott el, azon szolgálattal fejében, hogy kieszközli, miszerint fiuk a katonai szolgálatra nem alkalmas. A fiut azonban mégis besorozták, a mikor kitűnt egyszersmind, hogy a ki a pénzt föl-vette, nem az orvos volt, hanem valamely világosaló iparlovag.

— (Adakozás.) A V. U. m. évi 50. számában említettük, hogy az aba-ujmegyei Szent-András nevű községben talált, s lapunk 45. számában rajzban is bemutatott érdekes régiség találatjának, a szegény sorsu Cziákly István hazánkfiaának önzetelenségét, minél fogva ama régiséget a neki felajánlott összeg ellenére a n. Muzemunkig nyene engedte át, több hazánkfia önkény-tes adakozás utján jutalmazta meg. Most e nemeslelkű adakozók névsorát is közölhetjük:

Id. Péchy Tamás 5 ft, Darvas Antal 5 ft, Bónis Sámuel 5 ft, Darvas Imre 5 ft, Korányi Frigyes 5 ft, Kubinyi Miklós 5 ft, Csoma Sámuel 5 ft, Szentimrey György 1 ft, Vendégly József 1 ft, Ragályi Abraham 2 ft, Ragályi József 1 ft, Vendégly Dánielné 1 ft, Sarnay Imre 1 ft, Szentimrey Bertalan 1 ft, Zsendovits János 1 ft, Dusitska Mihály 1 ft, Tomtsányi Menyhért 5 ft, Havács Jenő 5 ft, Bátor István 2 ft, Szentimrey András 5 ft, Nagel Mózes 3 ft, Farkas József 2 ft, Szentimrey Gábor 1 aranyat, Csörghé László 2 ft, Korponay Imre 1 ft, Jakabfalvy Kálmán 1 ft, Szentimrey Elekné 5 ft, Záborszky László 1 ft, Korponay Lajos 1 ft, Joó József 1 ft, Beór László 1 ft, Dragota Ignác 1 ft, Gáry Gusztáv 1 ft, Kaffka Károly 1 ft, Kállay Ákos 4 ft, Pilyis Ferdi 1 ft, Radvánsky Albertné 5 ft, gróf András Gyula 10 ft, Vendégly Gábor 1 ft, Golley Antal 1 ft, Komáromi László 1 ft, Kocsányi László 1 ft, Gábríel István 2 ft, Gábríel János 1 ft, gróf Ráday Gedeon 2 ft, Semsey Jenő 10 ft, báró Podmaniczky Frigyes 5 ft, Haszniszki József 1 ft, Bárczay Gyó-zsef 5 ft, Szentimrey László 1 ft, Teglály András 1 ft, Kelez Gyula 3 ft, Bakóczy József 1 ft, Holcán József 1 ft, Bodnár Péter 1 ft, Koós Pál 1 ft, Koós József 1 ft, Komáromi István 2 ft, Tizza Károly 2 ft, Szepesy Gusztáv 1 ft, Károly Pál 2 ft, Keczer Sándor 1 ft, Komáromi József 1 ft, Bernáth Albert 1 ft, gróf András Manó 5 ft, Sárközy Ferencz 1 ft, Hajnóczy Márton 1 ft, ifj. Péchy Tamás 5 ft, Török József 1 ft, Ardényi Ferdinánd 1 ft, Péchy Géza 1 ft, Teórék Lajos 1 ft, Teórék Kata 1 ft, Péchy Gábor 2 ft, Péchy István 2 ft, Kállay Emanuel 10 ft, összesen 185 ft és egy arany.

— (Adakozás.) A dunagőzhajózási társulat a pesti jótékony nőgyeletnek 20 ft-at rendelt, hogy azt szegényei közt ossza ki.

— (Adakozás.) Táncos Mihály családja számára küldetett e lapok szerkesztőségéhez 120 ft. Liszkáról, Bajusz József és Mezner Rudolf által, a Mezőségi László elnöklelte alatt tartott borkóstoló gyűlés tagjaitól beszedve. Továbbá 20 kr. Főlegyházáról többektől Fazekas Lajos által beküldve. Együtt 140 ft. 60 kr., mely összeg az illető helyen átadatott.

— (A Vászárnapi Újság 1861 évi 1. számának melléklete.) Igé-retink szerint mai számunkkal küldjük szét olvasóinknak: „1860 évi emléklapunkat“, mely magában foglalja gróf Széchenyi István apotheosait, Rohn ügyes rajzát s Jókai Mór lélekbeli lélekhez szóló szavait; Vörösmarty „Szózatát“, s annak 9 nyelven adott fordítását (a következők rendben: francia, olasz, angol, német, szlo-vén, tót, vend, szerb és román) s végre Kölcsény „Hymnusát.“ — Nem hiszszük, hogy lapszerkesztői s kiadóifelnőseinkben ez idő-nem kedvezőbb új évi adománynyal szolgálhatnánk olvasóinknak. Kívánjuk, hogy az szivesen fogadtassék s terjedjen el Karpatok-tól Adriáig!

Egyveleg.

+ (Boraszto tél.) Vác városának egy régi krónikájában az 1740-41-iki tél következőleg van leírva: A Duna minden pontján fenéki befagyott, a madarak mind elvesztek a boraszto hidegben, több mint 60000 szarvasmarha fagyott meg az istállóban, az emberek sem bírták magukat eléggé megóvni a hidegtől, s igen sokan megfagytak. Vizet a szabadban sehol sem lehetett kapni, hanem avégből jeget kellett fölolvasztani a kályha mellett, ha azonban a jég a kályhától egy önlél távolabb vitetett, az olvasztott víz egy óra alatt ismét jéggé fagyott. A bor is megfagyott a pinceben és elromlott. — Tavasz felé oly iszonyu jégzajlás lett, hogy nemcsak minden dunaparti várost tetemesen megrongált, de egész falvakat elsodort s kiszámíthatatlan károkat okozott.

0. (Igen kellemetes szerkesztői állomás) ürrült meg a „Sentinel“ észak-amerikai újságnál. E lap első szerkesztőjét, dr. Hagant, számos párbaja után, 1842-ben dr. Adams munkatársa ölte meg szintén párbajban. Második szerkesztője dr. Fall, számtalan párbajában, annyi sebet kapott, hogy nyomorékká lön, s vissza kellett vonulnia a szerkesztéstől. Ezt követé dr. Ryan, kit ellenfele, a „Whig“ szerkesztője lött agyon párbajban. A' negyedik

szerkesztő, dr. Hickney párbaja arról nevezetes, hogy abban ellenfelét dr. Maclint megöle, de nemokára maga is elveszett Texasban. Legszerencsésebb volt Lavins szerkesztő, ki legalább életét menté meg, mert hevea cikkeiért még elég jókor börtönbe jutott. Ezután Jenkins következett, ki egyik szerkesztőtársát, Crabbet az utozán lövé le, nemokára azonban maga is meggyilkoltatt. Legutolsó szerkesztője Jones, nem bántva senki által, s lapjának jó híret megőrizni kötelességének érzvén — vízbe ugrott. S e közbejött akadálnál fogva, a szerkesztői tárcza most megürült — tessék concurrálni! Ugyis sokan keresik most az efféle állomást.

+ (Madeiráról), hol az osztrák császárné jelenleg egészségi szempontból mulat, egy külföldi lap következőleg ír: A sziget éghajlata fölötté kellemes. Egész éven át diszlik itt gyümölcs és illatoznak a virágok. Maquet nem hiába nevezte el földi paradicsomnak. A sziget lakházai egy vagy leg-főbb kétemeltesek, s mindegyiket kávéfák dus lombzatja árnyalja be. Mindenütt szőlőkeréket találhatni. Vidám élet van itt, s a lakosok főtulaj. dona a vallásosság. Minden szögletheben egy kis kápolna található.

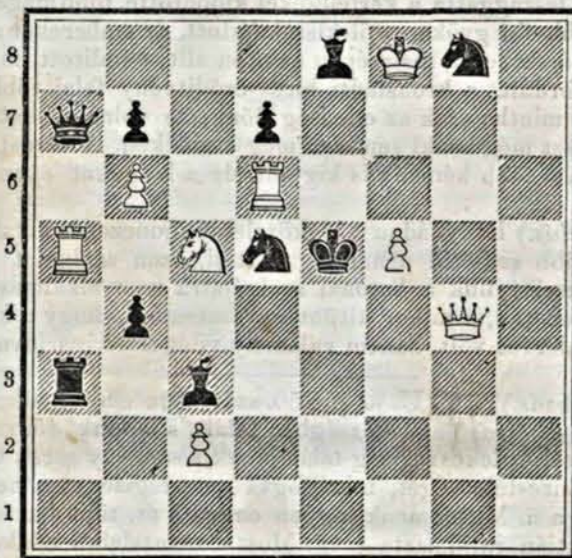
b. — (Oroszország lakosainak száma) 68,931,728 lélekre megy; ebből 20 millió jobbágy, 1 millió 460 ezer cseléd. Az adót nem fizetők száma az egész birodalomban 6 milliónál többre megy.

SAKKJÁTÉK.

54-ik sz. feladvány. — Weisz A. J. tanártól (Budán).

A „La Régence“ feladvány-versenyén szavazatot s dicséretet nyert feladvány.

Sötét.

Világos.

Világos indul s 4-ik lépésre matot mond.

A 49. számú feladvány megfejtése.

(Lloyd Sámueltól.)

Világos.

Sötét.

- 1) Vh3 - c8 . . . . . tetszés szerint.
- 2) H vagy B lép s †

Helyesen fejtették meg. Veszprémben: Fulöp József. — Uj-Becsen: Cselkö György. — Török-Szent-Miklós: Frankl A. — Maros-Vásárhely: Dósa Gábor. — Kis-Káráty: Csemiczky Károly. — Debreczenben: Sperber F. — T-Füreden: Nánágy Gyula. — B-Ujváros: Kovács Lajos. — Győrött: Róza Elek. — Bécsben: Gold Samu. Parabutyban: Rothfeld József. — Bodrog-Kereszturon: Skvór Antal. — Jánosiban: Keszler István. — Székes-fehérvártól: Fabrici István. — Lessen: Báró Meszóna István.

Színházi napló.

Péntek, dec. 28. „A fogház.“ Vigjáték 4 felv. *Benedix R.* után magyarított *Fáncsy Lajos*. A sok ügyességgel szőtt darab legeredetibb s legsikerültebb alakját, Száraz Jónás jogtudort, Szigeti adta, elég mulattató, de ugylátszik, játéka inkább drasztikus hatásra volt számítvá, mint arra, hogy a művészet igényeinek helyesen megfeleljen. A többi szereplők voltak: Lendvainé, Komlóssy K-né, Feleky, Szerdahelyi és Tóth József.

Szombat, dec. 29. *Bignio Lajos* javára, új szereposztással először: „*Belizár*.“ Szomorú-opera 3 szakaszban. Zenéjét szerző *Donizetti*. Ez újonnan fölmelegített opera nem idézett elő oly nagy hatást, melyből azt lehetne következtetni, hogy az a közönség kedvencevé váljék. A jutalmazott a czim-szerepet igen szépen énekelte, a közönség pedig igen szépen megtapsolta. Kileptekor koszorukat kapott. Ugy halljuk, hogy *Bignio* húsvétkor el akarja hagyni színházunkat. Öszintén ohajtuk, hogy ez ne történjék, mert az ő távozása színházunkra nézve valóságos veszteség lenne.

Vasárnap, dec. 30. „*A szökött katona*.“ Eredeti népszimű 3 szakaszban *Szigligeti*től. Ő is él még! Ő is előáll még, az ő „*Szökött katona*“ s bár öreg karokkal, most is megteszi még a hatvágást.

Hétfő, dec. 31. „*Az ördög naplója*.“ Vaudeville 3 felv.
Kedd, 1861. január 1. „*A szigetvári vértanúk*.“ Eredeti szomorujáték 4 felv. Irta *Jókai Mór*.
Szerda, jan. 2. „*Dinorah*.“ Vig opera 3 felv. *Meyerbeer*től.
Csütörtök, jan. 3. *Szigligeti Anna és Joldán* kisasszonyok föllepült: új kidolgozás szerint először: „*Besztercei gróf és Ronow Agnes*.“ Eredeti tragédia 5 felv. Irta *Dobsa Lajos*.

Szerkesztői mondanivaló.

- 5449. M.-Sziget. P. Sz. K. A megbízások el vannak intézve s még egy darab maradék is indul.
- 5450. Eger. Sz. I. Nem tudjuk, hogyan maradt el. Most mondjuk el, hogy: igen! szivesen.
- 5451. Szalonta. B. L. Csupán a nevek aláírásával közölhető, de eziránt most, a visszavonulások által, teljes zavar állott be. Határozott nyilatkozatot kérünk.
- 5452. Kaproncza. I. A. R. M. Foglalkozásaink halmaza nem engedi, hogy a czikk külön kiadásáról intézkedjünk. Nyomdánk annyira el van foglalva, hogy még saját vállalatának egy részét is három idegen nyomdában könytelen nyomtatni; magánmunkák elkészítésére nem vállalkozhatik. Másutt kellene tehát a szedést és nyomást megrendelnünk. Ha azután melléklet gyanánt akarnók adni a V. U. olvasóinak, akkor nem csupán 1000, de a lap összes példányai számával megegyező példányokban nyomtatni, a mi — raméljük — 10,000-nél kevesebb most sem lesz. A nyomtatási költség tetemes. Mindenesetre pedig meg kellett fizetni a melléklési és bélyeg-díjakat, a mi maga mintegy 100 ftba kerül. Kivánja ön e költség elvégzését?
- 5453. A. „*Szózat viszhangja*.“ Ön buzgalma valóban minden dicséretet érdemel, de kérjük, hogy a verselésnek hagyjon örökre békét. Aztán arra a nagyszerű költeményre viszhangot adni — nagy tüdő kellene oda.
- 5454. Várna. K. E. Köszönjük a megemlékezést. Sikerrel nem biztathatjuk, de szivesen megteszünk mindent, a mit tennünk hatalmunkban áll.
- 5456. Kecskemét. F. A. A hosszú polemikát nem közölhetjük. Velünk együtt nem értén azt íróján kívül senki. Azt is alig lehet kiérteni belőle, ki ellen van intézve és miért? A „*hirdetéseik*“ közé be lehetne iktatni, kiadó-hivatalkunk számítása szerint, mintegy 30 ftnyi díjért. Eziránt kérjük nyilatkozatát. Bizony nem éri meg ezt a drága pénzt.
- 5457. Felvincz. B. B. Valami uton, ha nem is a kijelölten, szeret ejtendjük, hogy a két példány kezébe érheszen önnek. Ellenkező esetben kérjük önnek hozzánk intézendő felszólalását.

HETI NAPTÁR.

Hó- és hetinap	Katholik. és Protest. naptár	Gör.-oros. naptár	○ Nap-kelet nyug.	✶ Izraelit. naptár	☾ Hold-kelet nyug.	
Január		Dec. (ó)	6. p.	6. p.	Tebet	
6 Vasár.	F Vizker.	F 3 kir.	7 47	4 24 24	3 9 0 4	
7 Hétfő	Nikétás. Bal	Luczian	7 47	4 25 25	4 28 0 48	
8 Kedd	Szörény apát	Teof. Er.	7 47	4 27 26	5 38 1 33	
9 Szerda	Julian vért.	Maczian	7 46	4 28 27	6 37 2 34	
10 Csütört	Agathon p.	Pál rem.	7 46	4 29 28	7 25 3 42	
11 Péntek	Hygin pápa	Matild	30 Aniz. Z.	7 46	4 30 29 (Sank.)	8 1 4 56
12 Szomb.	Ernest püsp.	Probus	31 Melánia	7 46	4 31 30 17. S.	8 31 6 12

Holdnegyed: ● Ujhold 11-én 4 óra 43 perczkor reggel; nálunk láthatlan napfogyatkozással.

TARTALOM.

Nyáry Pál (arckép). — Forr a hullám. *Léay*. — Pontok Magyarország multjából. — Mészáros László sirja Angliában (képpel). R. — A chinai császár és a nyugati hatalmasságok a chinaikkal (képpel). — Adatok a kávé történetéhez. — Egy magyar iparos bucsuja Amerikától. *Cserépy István*. — Régészeti morzsák R. F. — Tarház: A magyar hírlapirodalom 1861 elején. Irodalom és művészet. Egyház és iskola. Ipar, gazdaság, kereskedelem, egyletek. Közlekedés. Vegyes hírek. Boldog új esztendő! *Fejes István*. Mi újság? Egyveleg. Sakkjáték. Színházi napló. Szerk. mondanivaló. Hetinaptár.

Felölös szerkesztő **Pákh Albert**: (lak. magyar-utca 1. sz.)

Kiadó-tulajdonos **Heckenast Gusztáv**. — Nyomatja **Landerer és Heckenast**, egyetem-utca 4. szám alatt Pesten 1861.

Pest, január 6-án 1861.

A Vasárnapi Ujság olvasóinak ajánlják

a szerkesztő és kiadó.

Széchenyi feltámadása

1861.

Boldog szellem!
Még nincsen egy éve, hogy a föld porát elhagyta
s már feltámadása dicsfényében jelen meg újra.

Mintha lerogyó hamvaival egy elátkozott korszak
sírját temette volna be, egy rémjelenet, egy zürzavar-
dráma üdvtelen csoportjait egy tekintetével (*Ein Blick!*)
halálra nézve; a miért azután neki is meg kelle halni,
mint a rege szerint halni kell annak, ki a kísértettej
harozolt, bárha legyőzte is ezt.

És mintha eltemetett nagy szive feszítette volna
föl a nehéz koporsó-födelet, mely boldogabb multját e
hazának födte s utat nyitott volna annak, hogy a mi
mult, az jövőendő legyen.

„— Nem tűrhette többé forró lelke,
Hogy olyan messze van tőlünk az ég;
A legnagyobb királyhoz ment követnek:
Az Isten trónjához kívánczók!”

... És küldetése nem volt sikertelen! Ime az Úr
meghallgatá az árva magyar nép követének szavát és
kimondá a rettenetes „Legyen!” és „Ne legyen!” szava-
kat, élni — és veszni hivatottak fölött.

És e két szavára leomlott a *Bábel tornya*, s fel-
épült a nemzeti *Sion* újra.

Új év, új korszak támadt.

Tavaly még elfojtott köny, — az idén szabadon
kimondott szó.

Tavaly idegenek vas keze rajtunk; — az idén
testvéreink jobbjá kezünkben.

Tavaly a vég; — az idén a kezdet!

Széchenyi nagy szellemét érezzük közöttünk járnai;

minden, a mi el van temetve, az ő sírjára emlékeztetett
egykor; minden a mi újra éled, az ő feltámadását hirdeti.

Legyen rajtunk e szellem: mint az Ige martyrjain
a kettős tüzes nyelvek.

Mikor áldozatról van szó; legyen az áldozat munka,
lemondás, vagyon, és élet: Széchenyi szelleme járjon
közöttünk.

Mikor építenünk kell, egyik kezünkben karddal,
másikban a kőműves-kalánnal; épületet, melynek alapja
„jog”, köve „nemzetiség”, küszöbe „szabadság”, teteje
messzeragyogó „dicsőség” s vakolata tán „hősi honfi-
vér”: akkor is Széchenyi szelleme járjon közöttünk.

És mikor tanácsot kell ülni nehéz viharokkal
fenyegető jövőendőknél a haza sorsa felől: a komoly
elhatározás ünnepi csendjében e néma szellem repüljön
át az elsöndesült teremben és sugallja minden szívébe
azt, a mit elhatározni legjobbnak látnak azok, a kik
előtt már nincsen mult és jövőendő közt különbség.

És ha lenne olyan boldogtalan óra, a midőn elfe-
ledkeznénk arról, hogy egy közös haza gyermekei
vagyunk; ha lenne oly siralmas hely, a melyen egy haza
két fia egymás vesztére törne; ha volna oly szomorú
tanácsterem, a hol két párt hívei egymás ellen riadná-
nak; ha volna oly elátkozott mező, a hol testvér testvér
ellen fordítaná kardját: ott álljon közöttünk Széchenyi
szelleme: s ha megérnénk ily siralmas perczet, ne feled-
jük el, hogy van egy bűvhatalmu szent énekünk, mely-
nek szavára ő megjelen köztünk s a meghasonlás ádáz
pillanatában jusson eszünkbe ez éneket rázendíteni:

„Hazádnak rendületlenül légy híve, oh magyar!”

Jókai Mór.

S Z Ó Z A T.

IRTA

VÖRÖSMARTY MIHÁLY.

Hazádnak rendületlenül
Légy híve, oh magyar;
Bölcsöd az s majdan sirod is,
Mely ápol s eltakar.

A nagy világon e kívül
Nincsen számodra hely;
Áldjon vagy verjen sors keze:
Itt éljed, halnod kell.

Ez a föld, melyen annyiszor
Apáid vére folyt;
Ez, melyhez minden szent nevet
Egy ezred év csatolt.

Itt küzdtenek honért a hős
Árpádnak hadai;
Itt törtek össze rabigát
Hunyadnak karjai.

Szabadság! itten hordozák
Véres zászlóidat,
S elhulltanak legjobbjaink
A hosszú harc alatt.

És annyi balszerencse közt,
Oly sok vizzály után;
Mégfogya bár, de törve nem,
Él nemzet e hazán.

S népek hazája, nagy világ!
Hozzád bátran kiált:
„Egy ezredévi szenvedés
Kér éltet vagy halált!”

Az nem lehet, hogy annyi szív
Hiában onta vért,
S keservben annyi hü kebel
Szakadt meg a honért.

Az nem lehet, hogy ész, erő,
És oly szent akarat
Hiába sorvadozzanak
Egy átok-súly alatt.

Még jöni kell, még jöni fog
Egy jobb kor, mely után
Buzgó imádság epedez
Százerek ajakán.

Vagy jöni fog, ha jöni kell,
A nagyszerű halál,
Hol a temetkezés fölött
Egy ország vérben áll.

S a sirt, hol nemzet sülyed el,
Népek veszik körül,
S az ember millióinak
Szemében gyász-köny ül.

Légy híve rendületlenül
Hazádnak, oh magyar:
Ez éltetőd, s ha elbukál,
Hantjával ez takar.

A nagy világon e kívül
Nincsen számodra hely;
Áldjon vagy verjen sors keze:
Itt éljed, halnod kell.

A P P E L L

A ta patrie, ô Hongrois, demeure éternellement fidèle. Elle a été ton berceau; quel que soit ton destin, viens-y chercher une tombe.

Il n'est pour toi dans le monde immense aucun autre lieu de repos. Que ta destinée soit maudite ou bénie, c'est ici qu'il faut vivre, ici qu'il faut mourir.

Ce pays, c'est celui où le sang d'Árpád a tant de fois coulé en sacrifice, celui où depuis mille ans tant de saints noms ont apparus.

Ici jadis combattirent pour leurs foyers Árpád et ses héroïques compagnons; ici le joug de la patrie fut brisé par la forte main de Hunyade.

C'est ici, ô liberté, que s'élançaient tes sanglans étendards, impatients de voler à la victoire, alors que les meilleurs d'entre nous tombaient frappés de mort en des guerres sans fin, en des combats terribles.

Et après tant de désastres, après tant d'années d'oppression, il y a encore, courbé, mais non brisé, il y a encore un peuple vivant dans ce pays.

O toi, vaste monde, patrie des nations, ce peuple te crie dans sa détresse : „Au nom de mille années de souffrance, nous demandons à vivre ou à mourir.“

Il est impossible que le sang de tant de cœurs ait coulé inutilement, que pour le salut de ce pays tant de poitrines aient éclaté, brisées par la douleur et le désespoir.

A ta patrie, ô Hongrois, demeure éternellement fidèle! Elle te nourrit aujourd'hui; quand la mort te frappera, elle te couvrira de son gazon touffu.

(franczia.)

Il n'est pour toi nul autre asil dans l'univers immense! Que ta destinée sur ce sol soit bénie ou maudite, c'est ici qu'il faut vivre, ici qu'il faut mourir.

Il est impossible que la force d'âme, l'intelligence, la volonté droite et pure aient déployé en vain tant d'héroïques efforts, impossible qu'une éternelle malediction les écrase.

Un temps meilleur, il le faut, un temps meilleur viendra; d'un bout du pays à l'autre, des milliers d'hommes l'appellent dans leurs prières.

Sinon, vienne la mort, puisque tel sera l'arrêt du destin, une mort grande et glorieuse, et que tout un empire descende au tombeau, noyé dans une mer de sang!

Alors ce tombeau, qui aura dévoré un peuple, les peuples l'entoureront comme un cortège funèbre, et dans les yeux de l'humanité on verra des larmes de douleur.

(Ford. Saint-René Taillandier.)

A P P E L L O.

Sii inconcussamente fedele alla tua patria, o Magiaro; essa ti fu culla et ti sarà un di anche tomba, quella che ti nutre, ti coprirà eziandio.

Per tutto l'universo mondo non avvi per te altro asilo, ed, o che ti benedica, o ti percuota la mano del destino, egli è qui, che devi vivere, qui che ti convien morire.

Quest' è il suolo, sul quale tante fiato scorse il sangue de' padri tuoi, ed al quale dieci secoli collegano tanti santi nomi.

Qui pugarono per la patria le schiere dell' eroe Árpád, e qui infransero le braccia d'un Hunyady il giogo degli schiavi.

E qui fu, o libertà, che i più prodi fra noi innalzarono il tuo sanguinolento vessillo, ed in lunghe pugni caddere estinti.

E ad onta di tante calamità, ad onta di tante discordie, *smiuzzato* bensì, ma non *infranto*, vive puranco un popolo su questa terra.

E ardito movesi il suo grido alla patria delle nazioni, al mondo intero : „Sono patimenti di mille anni, che implorano di vivere o di morire.“

Non puo essere, che tanti cuori abbiano inutilmente sparso il sangue loro per la patria, né che invano un' amaro dolore abbia dilaniati tanti nobili petti.

Sii inconcussamente fedele alla tua patria, o Magiaro, essa ti dié vita, e caduto ti coprirà colle sue zolle.

(olasz.)

Per tutto l'universo mondo non avvi per te altro asilo, ed, o che ti benedica o ti percuota la mano del destino, egli è qui che devi vivere, qui che ti convien morire.

Non puo essere, che intelligenza, forza ed un sì santo volere sospirino indarno sotto il peso d'una maledizione.

Un' era migliore ha da venire, e verrà, un' era sulla quale langue una preghiera sulle labbra di mille e mille.

E verrà, se pur venir deve la morte solenne, al cui funerale assistera un regno intero immerso nel sangue.

E la fossa nella quale discendera la nazione, circonderanno i popoli, e negli occhi dei milioni di uomini vedrassi tremolare una lagrima di dolore.

(Ford. P.)

A P P E A L.

O Magyar, by thy native land
With faithful heart abide!
Thy cradle first, thy grave at last,
It nurs'd thee, and shall hide.

For thee the spacious world affords
As home no other spot,
Here must thou live, and here must die,
Be weal or woe thy lot.

Upon this soil thy fathers' blood
Flow'd to redeem thy claims,
Upon this soil ten centuries
Engrave immortal names.

Here struggled Árpád's gallant crew
To win our fatherland,
And here the yoke of slavery
Was snapt by Hunyad's hand.

(angol.)

Here freedom's banner, dyed with blood
Shone proudly from afar,
Here fell the bravest of our brave
In long protracted war.

Yet after many a fateful chance
And dangers wild and grand,
Still lives *diminish'd*, but *uncrush'd*,
A nation in the land.

Father of peoples, mighty World!
From thee it claims repose :
Or life or death is fearly earn'd
By its millenial woes.

It cannot be that all in vain
Have countless tears been shed;
Or vainly for the fatherland
Unnumbered hearts have bled.

O Magyar to thy country act
A firm and faithfull part
She gives thee strength, and if thou fall,
She hides thee in her heart.

The spacious world doth offer thee
For home no other spot,
Her must thou live, and here must die,
Be weal or woe thy lot.

(Ford. N. N.)

M u s t r u s.

Dem Vaterland, o Ungar, halt'
Die Treue unbesiegt,
Das — deine Wieg' und einst dein Grab —
Dich hegt und pflegt und deckt.

Auf weiter Erde nirgend sonst
Winkt eine Stätte dir;
Hier mußt du deinem Schicksal stehn,
Hier leben, sterben hier.

Dies ist der Boden, wo so oft
Floß deiner Väter Blut;
Auf welchem die Erinnerung
Von tausend Jahren ruht.

Hier rang um einer Heimath Herd
Held Árpád's Kriegerschwarm;
Hier brach entzwei der Knechtschaft Joch
Des tapfern Hunyads Arm.

(német.)

O Freiheit! hier entrollte oft
Dein blutig Banner sich,
Und unsere Besten sanken hin
Im langen Kampf für dich.

Und trotz so manchem Schicksalschlag,
Davon dies Land erbebt:
Gebeugt zwar, doch gebrochen nicht,
Des Landes Volk noch lebt!

Es lebt, und an die ganze Welt
Ergeht sein Aufgebot:
„Ein tausendjährig Keiden steht
Um Leben oder Tod!“

Es kann nicht sein, daß so viel Blut
Vergossen nur zur Schmach,
Umsonst der Gram um's Vaterland
Die treuesten Herzen brach.

O Ungar, halt' dem Vaterland
Die Treue unbesiegt,
Das dich erhält, und wann du fällst,
Mit seinem Rasen deckt.

Auf weiter Erde nirgend sonst
Winkt eine Stätte dir;
Hier mußt du deinem Schicksal stehn, —
Hier leben, sterben hier.

(Ford. Molke Miksa.)

It cannot be that strength and wit
And purpose pure and high
Crush'd by the weight of endless curse
Should pine away and die.

Then yet will come a better time,
Yes, come it shall, it must,
For which the prayers of myriad lips
Aspire with fervent trust.

Else come there shall, if come it must,
An ever-glorious doom,
Where a whole nation greatly sinks
In a blood-hallow'd tomb.

Then crowding round that nation's grave
The peoples all shall stand,
And millions consecrate the tear,
To mourn the noble land.

Glas.

Domovini silno budi
Vjeran, ó Magjar; je
Kolevka ti, i grob, koja
Te odhrani, skrrije.
Na celom svjetu osim nje
Mjesta za se ne jmaš;
Blag ti je sud, il' tuče: tu
Živiti, umreti moraš.

Ta j' zemlja, na kom' tolkoput
Tekla j' kerv dedova;
Kom' zveže svakog' im' svetog'
Vet godin' hiljada.
Ovd' se za dom tukla vojska
Junaka Arpada;
Ovd' jaram pokerših ruka
Jamačnog' Hunjada.

Sloboda! tu diz'še tvojih
Kervavi barjaci;
I popadaše najbolji
S dugom bojom naši.
I medj toliko nesreće,
Posle tolkom zlobom;
Umaljen, al ne pobijen,
Živi narod u dom.

I dom naroda, vel'ki svjet!
Ktebi glas šalji tverd':
„Hiljadogodišno terpnje
Išče život il' smert!“
To ne more bit', da j' bad'va
Tolko sere' kerv hlalo,
U tug' za dom da je tolko
Vjerna pers' izdialo.

To ne more bit': razum, moč,
Sveta takva volja,
Da pod teškom sudbe klete
Vene za badava.
Još mora dóč, još će dóči
Bolje vreme, za kom'
Vruća moljba s ustah diže
Se stolinhiljadom.

Il' će dóči, ak' mora dóč,
Smert veliko broji,
Gdi nad pogrebom baš celi
Vlad u kervi stoji.
I grob propasti naroda,
Narode obstoje
I oči od millionah
Suzom tuže snoje.

Budi vjeran domovini
Silno, ó Magjar: je
Ko te rhani, ak' si upao
S ledinom pokrije.
Na celom svjetu osim nje
Mjesta za se ne jmaš;
Blag ti je sud, il' tuče, tu
Živiti, umreti moraš.

(szlovén.)

(Ford. —l.)

Ohlas.

Bud werný wlašti, ó uher!
Bud neobrojene,
W nej ty máš kofistu, aj hrob
W jej budeš mať lóne.
Wlmo nej miešťa ty nemáš,
Bár jako si tušíš,
Či ti osud praje, či nie:
Tu žít, umretí mušíš.

Toto je tá zem, kde sa frú
Dedow twójich liala,
Toto, kde je zdedičená
Túšic rofow chwála.
Tu wlaši wybojowal Arpád, —
Tak jak je nehnutá, —
Tu žálmal meč Hunyaty-cho
Zažtė rabitwa putá.

Sloboda! tu wialy twoje
Krwawé zástawy,
Meč nám tyś najlepších odiał,
Ktorých sme len mali.
A po toľkom nešťastí, a
Neswárow bol'astí:
Sparťš lež nezľomený
Žije národ wlašti.

A k tebe, wlaši národow, Swet!
Zakľé ma zwuť:
„Žiwot aneb smrti žiadaju
Túšic ročné muť!“
Nemožná, jebý toľko sere, —
Každé jak zřadco, —
A toľko witažow za wlaši
Darmo bolo paclo.

Nemožná, jebý moc, rozum
A tak swátá wóľa
Pod tíškom hľadby wždy stonáť
Prinútená bola.
Ešte mušťa príst, a ešte
Príst lepyše časť,
Za floré sa millionow
Wručne motlía hľasť.

Al'bo pride — ak príst muší —
Smrti k broznej záhube
Kde nad pogrebom celá wlašt'
W swej kervi stáť bude,
A národy — foto hrobu
Zmizlého národu —
Nad padlými wlaštencami
Horfo plakať budu.

Bud werný wlašti, ó uher!
Matkou ti je ona,
W nej sa žiwíš, a po smrti
Do jej pojdeš lóna;
Wlmo nej miešťa ty nemáš,
Bár si jako tušíš,
Či ti osud praje, či nie:
Tu žít, umretí mušíš.

(tót.)

(Ford. Mácsay Mihály.)

Nábüd.

Domovini nevkleknyeno
Boj oh vogrin*), podán!
V-nyé más zibel i ednök grob,
Gde bos varvan vuszpán.

Zvön nyé nega vees za tebe
Meszta na tom szvétí;
V-trdnom mlom sorsi ti je
Tü 'zivetí, mréti.

Za tó zemlő je telkokrát
Krv ocsákov tekla,
Ktoj jezera telko szvétí
Zálogov prílekla.

Tü szo zdignoli mecs za dom
Táborje Árpáda
I járem robsztva je sztrla
Tü rama Hunyada.

Szloboscsina! tü szo sztalé
Tve krone zasztave
I 'zrle plemeniti rod
Dúgi bojn náprave — —

I med telkimi vihérmi,
Po telkom gró'zanyi
Obó'zani i nej sztrti —
'Zivé národ zdányi.

I národov dom, velki szvét!
K-tebi kresi on zdaj:
„Za jezero lét mantre mi
'Zitek ali szmrt dáj!“

Nemogóese telko krtvi
Zaman pretocsiti,
Telko vernim szrdezam vbrigi
Za dom sze pocsiti!

Nemogóese kaj bi pamet
Mócs, i szvéta vola
Dúze pod preklészta jarmom
Zaman tá věhnola!

Pridti more, i pridti má
Bógsi czajt za sterim
Telko jezér prsz zdíháva
Pod jármom szlüzbenim.

Ali príde, esi pridti má
Ta velke dóbi szmrt,
Gde de vkrvi sztao, pokápan
Eden ország szpotrt.

I grob vkom sze národ vtomi,
Porodje obszėdo,
I vu ócsi jezér szkuze
Placsá sztalé bodo — —

Boj tak veren domovini
Oh vogrin do szmrti
Ta te 'zivé, i zagrné,
Gda v-práh szpádnes sztrti.

Zvön nyé nindri nemas sztána
Na tom velkom szvétí
V-dobrom, hűdom sorsi ti je
Tü 'zivetí mréti.

(vend.)

(Ford. Kardos János.)

*) „Vogrin“ to je, vszákí bogsi, hűsi podlósá-
neez vogrszkoga országa, brezi vszaga rúzlócska,
ino tak i szloven, nemeč, horvát, rúcz i. t. v.

С Л О В О.

Магару! отачби морашь свагда вѣранъ бити,
То ти е колевка, а и гробъ, кои ѣте скрити,
На целомъ свѣту осимъ нѣ ты мѣста наші ненешь,
Ма добро, ма зло ти било — живишеть ту и умрешеть.

Ово е край, гди е потокомъ Арпадске крви текло,
Ово е, на комъ се хилjadогодишњи спомена стекло,
Овде се бори и сада юначногъ Арпада войска,
Овде е разтргла ярамъ Хунада рука својска!

Слободо! овде се носе крвави барјаци твои,
Овде се одъ дуге войне највише мртваца брѣн!
И после толкне несреће, после толко незлоде —
Истина умалѣни, али не потрвены, јоштъ живишеть роде!

(szerb.)

И зато морашь отачби свагда вѣранъ бити,
То ти е колевка, а то и гробъ, кои ѣте скрити,
Осимъ нѣ на целомъ свѣту ты мѣста наші ненешь,
Ма добро, ма зло ти било, — живишеть ту и умрешеть!

(Ford. Zakits János.)

A P E L U.

Fii credinciosu Magiare! catra patri'a ta,
Unde esci nascutu,
Leganatu, crescutu,
Si carea va fi odata si mommentulu teu.

Nicairiu in tota lumea
Nu-e locu pentru tine,
Asta se scii bine
Decatu numai in tier'a ta.

Se nu uiti, se'ti aduci a minte,
Ca aici a cursu cu lauru sange,
Si cu lacrima ferbinte se plange
Pentru parentii tei carii au peritu.

Árpád impreuna cu vitesii sei
Aici cu curagiu s'a luptatu,
Si din slavii ne-a scapatu,
Bratiulu alu vestitului Hunyadi.

O! pentru tine libertate
Steagulu nostru aici a falfaitu,
Jubitii nostri aici au peritu,
In lupta lunga si crudela.

Si daca Sorteá ne a gonitu,
Ne-a numai plecatu,
Dar' nu de totu farimatu
Nati'a a remasu si nu s'a stinsu.

Suferintiele de mai multe sute de ani
Striga d'in gura mare,
Pentru liberare
Or prin morte séu libera vietia.

(román.)

И станакъ народа — велики свѣтъ — викаюхъ' с стиште,
Хилjadогодишња патња смръ или животъ иште.
То песме бити, да изъ толико срца крвь се бадава лѣ,
Да се одъ туге за отачбомъ вѣрна грудъ не српе.

То несме бити, ла разумъ, мошь и волъ тако свете
Мораю вѣчито стевати подъ игомъ судбе клете!
Јоште ѣе доћи — јоштъ мора доћи — оно време болѣ,
За комъ стотине хилjада срца топло се Богу моле!

Ил' ѣе доћи — ако мора — велелѣпна смръ да суди,
Накъ ѣе целу отачбини крвь облити чакъ до груди —
А кодъ гроба, у кои ѣе цео народъ лећи,
Потокомъ ѣе суза, туге, суза клетве тећи.

O! atata sange scumpu catu s'a versatu,
Nu póte ca' se fi fostu de surde,
Nici necasuri nespuse si trude
Alu animeloru sincere si fidele.

Nici se póte cá atat spirtu,
Virtute, Curagiu solenelu,
Impreuna cu sinceru zelu,
Se veseediasca pentru totd'una.

Negresitu si fara indoiala, ca va veni odata
O vreme fericita
Si dilele dorite:
Pentru care se roga cu rivna milioane de suflete.

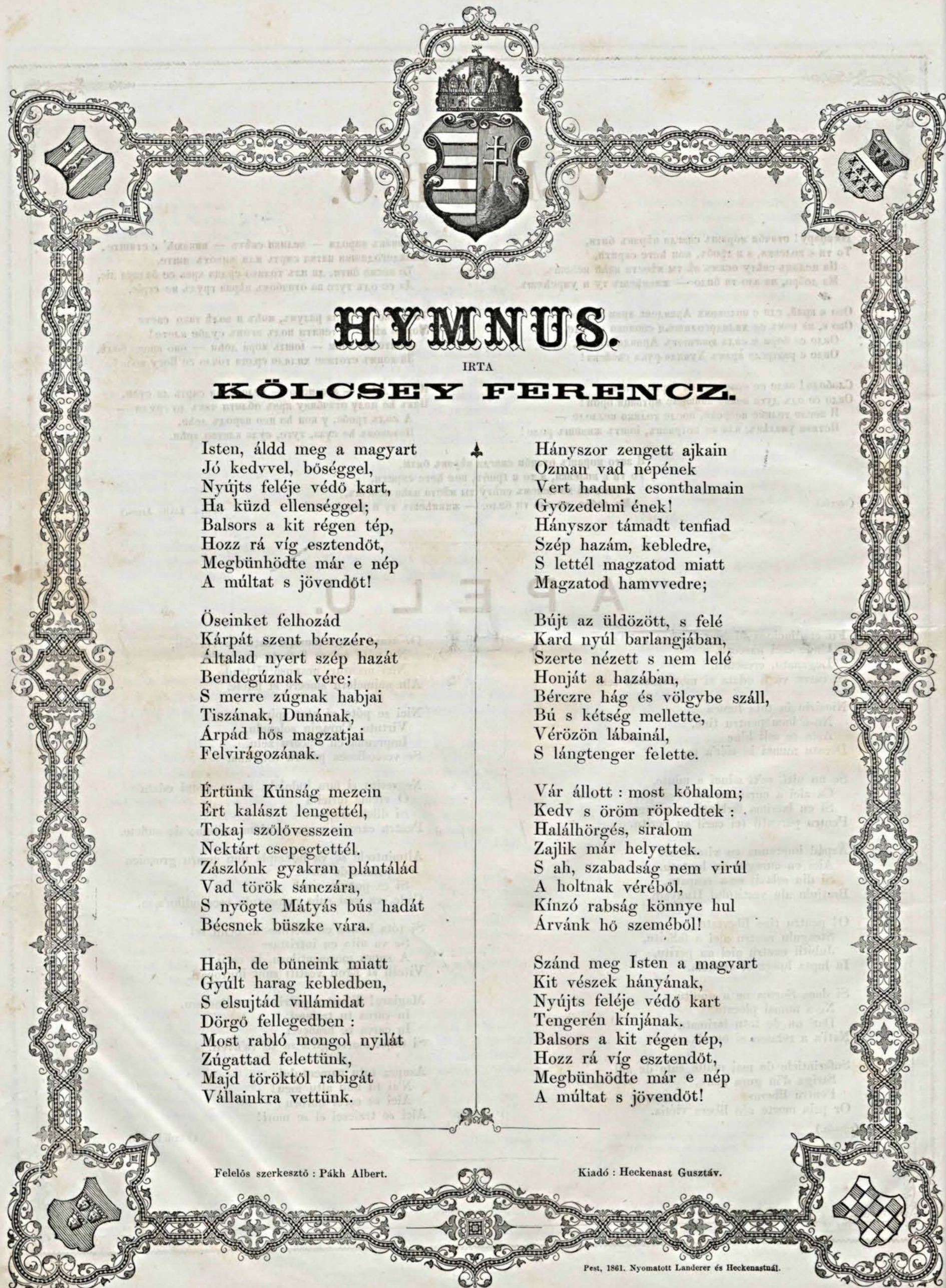
Altmintrelé se va intempla unu amaru grosnicu
O primeside mare,
Si ca populu care
Cade, va gasi subt pamentulu rece odihn'a sa.

Si tóta lumea cu lacrima in ochii sei
Se va uita cu intristare
A supra mommentiloru, in carii
Vitesii si Eroii vestiti sunt ingropati.

Magiare! fii catre patri'ata credinciosu,
In carea tu traiesci,
In carea te hranesci,
Si dupa morte gli'a sa te va'nveli.

Asupra totu pamentului
N'ai tu unu altu locu!
Aici se cerci norocu
Aici se traiesci si se mori!

(Ford. Dr. Fr.)

HYMNUS.

IRTA

KÖLCSEY FERENCZ.

Isten, áldd meg a magyart
 Jó kedvvel, bőséggel,
 Nyújts feléje védő kart,
 Ha küzd ellenséggel;
 Balsors a kit régen tép,
 Hozz rá víg esztendőt,
 Megbűnhötte már e nép
 A múltat s jövődöt!

Öseinket felhozád
 Kárpát szent bérczére,
 Általad nyert szép hazát
 Bendegúznak vére;
 S merre zúgnak hajbai
 Tiszának, Dunának,
 Árpád hős magzatjai
 Felvirágoznak.

Értünk Kúnság mezein
 Ért kalászt lengettél,
 Tokaj szőlővesszein
 Nektárt csepegtettél.
 Zászlónk gyakran plántálád
 Vad török sánczára,
 S nyögte Mátyás bús hadát
 Bécsnek büszke vára.

Hajh, de bűneink miatt
 Gyúlt harag kebledben,
 S elsujtád villámidat
 Dörgő fellegedben:
 Most rabló mongol nyilát
 Zúgattad felettünk,
 Majd töröktől rabigát
 Vállainkra vettünk.

Hányszor zengett ajkain
 Ozman vad népének
 Vert hadunk csonthalmain
 Győzedelmi ének!
 Hányszor támadt tenfiad
 Szép hazám, kebledre,
 S lettél magzatod miatt
 Magzatod hamvvedre;

Bújt az üldözött, s felé
 Kard nyúl barlangjában,
 Szerte nézett s nem lelé
 Honját a hazában,
 Bérczre hág és völgybe száll,
 Bú s kétség mellette,
 Vérözön lábainál,
 S lángtenger felette.

Vár állott: most köhalom;
 Kedv s öröm röpkedtek:
 Halálhörgés, siralom
 Zajlik már helyettek.
 S ah, szabadság nem virül
 A holtnak véréből,
 Kínzó rabság könnye hul
 Árvánk hő szeméből!

Szánd meg Isten a magyart
 Kit vészek hányának,
 Nyújts feléje védő kart
 Tengerén kínjának.
 Balsors a kit régen tép,
 Hozz rá víg esztendőt,
 Megbűnhötte már e nép
 A múltat s jövődöt!

Felelős szerkesztő: Pákh Albert.

Kiadó: Heckenast Gusztáv.

Pest, 1861. Nyomatott Landerer és Heckenastnál.

A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedrtben 1 1/2 iven jelenik meg. Előfizetési díj Buda-Pesten házhoz küldve vagy postai úton külön a Vasárnapi Ujságra félre 3 ft., a Politikai Ujdonságokkal együtt 5 ft. újpénzben. A Vasárnapi Ujság a Magyar Sajtóval együtt (a Politikai Ujdonságok nélkül) félre 10 ft., évnegyedre 5 ft. újpénzben. — Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó. (Szerkesztőségi szállás: magyar-utca 1. szám.)

Hajnik Pál.

A budapesti társaskörökben, a közélet százféle nyilvánulásában, a közintézetek, egyletek és társulatok termeiben alig van két év-tized óta ismertebb, népszerűbb férfi, mint Hajnik Pál. Élénk tevékenységének, fáradhatlan éber szellemének s becsülettel párosult ügyességének bizonyítványait találjuk mindenütt. A sors úgy akarta, hogy neve a múlt évtized nagy napjaiban, a politika terén is az első sorában említették, — ott volt ő azok között, kik sokáig ették „a száműzetés keserű kenyereit.” Nehány év óta ismét itthon van, s ott látjuk munkás szellemét ismét, honnan az idő vaskarja lezorította Életének főbb adatait röviden összefogva nyújtjuk olvasóinknak.

Hajnik Pál született Vácson 1808-ban középsorsu, köztisztviselőben álló szüléktől. Iskolái végeztével Pesten az ügyvédi pályának szentelvén magát, e téren szorgalma s tevékenysége által dicséretesen és haszonnal működött. — Az iránta nyilatkozott közbizalom bizonyossága, hogy a Nemzeti Kaszinónak 9 éven át szakadatlanul egyik igazgatója volt. A megyei téren sem maradt ismeretlen: 1845-ben Nyáry Pálnak alispánna, 1847-ben Kossuth Lajosnak Pestmegye részéről országgyűlési követé lett megválasztásánál egyike volt a főtényezőknek.

A martiusi napok 1848-ban a tett mezején találják őt. Az ekkor Budapest városa részéről Pozsonyba az országgyűlés színe elé, nemkülönben a főherceg nádorhoz felküldött nagy számú küldöttségnek ő vala szónoka.

Az első felelős magyar miniszterium megalakulván, Hajnik Pál csakhamar a belügynél miniszteri tanácsossá, később rendőri osztályfőnökké neveztetett. Az e téren — kivált ama válságos időkben — annyiszor kifejtett hazafiúi buzgósa, erélyes, de egy-

szersmind humanus bánásmódja, bátor elszántsága s bámulatos tevékenysége által Budapest lakóinak s honfitársainak becsülését nagy mértékben kiérdemelte.

Mint a váci kerület képviselője, a képviselőházat ő is követte Debreczenbe, honnan 1849-ki ápril végével mint kormánybiztos, és ezután csakhamar mint országos rendőrfőnök Pestre küldetvén, az akkori nehéz időkben s kivált Pest bombáztatása, Budavárának bevételekor tett ép oly erélyes, mint eszéyes intézkedései által a közügy körül közelismerést vívott ki.

Mint rendőrfőnök ritka népszerűsége tudott szert tenni.

A világi katastropha után Törökországba, innen Párisba menekült, időközben beutazván Görögországot. — 1851-ben Kossuth

Lajossal Londonban találkoztván, annak társaságában Északamerikába utazott, hol vele, mint az Egyesült-Államok vendégével, 18 államot bejárván, 1852-ik év végével dús tapasztalásokkal, legmagasztosb emlékekkel telt kebellel visszatért Európába.

Ez időtől fogva Hajnik Pál Párisban telepedett le családjával együtt, hol mint egy bordeaux-i és champagne-i nagy borkereskedő-ház ügynöke működött.

1855-ben a párisi nagy kiállításnál a new-yorki híres Goodyear háznak levén képviselője, e minőségben azon szerencsében részesült, hogy a franciaák császáranak és a császárnénak felügyelete alatt levő s közügyelmet ébresztett kantsuk-kiállítás ágában vezetőül és tolmácsul szolgált.

1858-ban 9 évi távollét után amnesztia mellett hazájába visszatért és csakhamar a trieszti általános biztosító-társaság pesti főügynökségénél az egyik igazgatói állást nyerte el, hol jelenleg s addig, míg az újabb kifejlődő viszonyok egy, geniusának inkább meg-

HAJNIK PÁL.